

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 31 OCTOBER 1923

No. 409

INHOUD

Dr. H. F. R. HUBRECHT door <i>Dr. H. P. M. Muller</i>	Blz. 934
De Merchandise Marks Amendment Bill en de Nederlandsche belangen door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	934
De sluiting van den Girodienst door <i>Prof. Mr. W. H. Drucker</i>	936
Internationale Economische en Demografische Statistiek door <i>Prof. Mr. H. W. Methorst</i>	938
De Beginselen der Nederlandsche Wetgeving voor Radiotelegrafie en Telefoon door <i>Mr. G. H. Dijkmans van Gunst</i>	940
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De nieuwe campagne voor inflatie door <i>Dr. T. E. Gregory</i>	942
AANTEKENINGEN:	
De landbouwerisis in de Vereenigde Staten	944
MAANDCIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	945
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	945—952
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.
 Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink*.
 Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam*.
 Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37*.
 Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
 Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van uitgeverij Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

30 OCTOBER 1923.

In verband met de uaderende maandswisseling was het geldaanbod deze week, vooral aan het einde, iets minder groot. In verhouding tot andere jaren was het aanbod echter nog zeer beduidend en particulier disconto bleef dan ook zeer gemakkelijk en slechts ongeveer $\frac{1}{8}$ pCt. hooger dan de vorige week, terwijl de prolongatierente ca. $\frac{1}{4}$ pCt. hooger noteerde. Callgeld bleef nog steeds aangeboden tot $1\frac{1}{4}$ à $2\frac{1}{4}$ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 1,2 miljoen te zien. Deze daling laat zich vrijwel geheel verklaren uit een afneming van de credit-

eischen van den Staat; het totaal der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen blijkt in de afgelopen week van f 19 miljoen tot f 18 miljoen te zijn verminderd. De beleeningen vertoonen een stijging van f 10,9 miljoen. Deze stijging betreft uitsluitend de effectenbeleeningen en komt voor het grootste gedeelte voor rekening van de Hoofdbank.

Het renteloos voorschot aan het Rijk noteert f 900.000 lager dan verleden week. De zilvervoorraad der Bank blijkt met een kleine f 700.000 te zijn afgenomen. De daling van f 19 miljoen, die de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans te zien geven, correspondeert voor een goed deel met de gelijktijdige vermeerdering van de post papier op het buitenland, welke van f 56,4 miljoen tot f 68,9 miljoen opliep. De biljettencirculatie steeg van f 996,1 miljoen tot f 1014,7 miljoen. De rekening-courant saldi namen met f 17,8 miljoen af. Het beschikbaar metaalsaldo stelde zich f 900.000 lager dan verleden week.

* * *

In navolging van de vaste stemming in Engeland en gedreven door hernieuwde vrees voor inflatie hier te lande in verband met de behandeling van de Vlootwet, was de stemming voor Dollars ook deze week aanvankelijk zeer vast. Nadat tot 2,58% was betaald, trad een ontspanning in, vooral toen de Vlootwet verworpen was, zoodat het slot ongeveer was op hetzelfde punt als de vorige week. De wisselmarkt was overigens vrij stil met meestal een vaste stemming voor Franken.

LONDEN, 27 OCTOBER 1923.

Op de geldmarkt was er deze week weer geen overschot van aanbod van kort-crediet, zoodat toen geld gevraagd werd voor „window-dressing”, de koersen sterk opliepen. Tot 3 pCt. toe werd zoowel voor dag- als zevendaags-geld betaald, maar velen konden hun directe behoeften tegen 2 $\frac{1}{4}$ pCt. voldoen. Vernieuwing van zevendaagsche leeningen ging nog tegen 2 $\frac{1}{2}$ pCt.

Op de discontomarkt kwam er weinig verandering. De tendens was evenwel iets vaster, hetgeen tot oorzaak had de vrees voor een verdere daling van den Sterling-koers in New York.

2-mnds prima bankaccept	2 $\frac{15}{16}$ —3 pCt.
3- „ „ „	3 $\frac{1}{8}$ —3 $\frac{3}{16}$ pCt.
4- „ „ „	3 $\frac{3}{16}$ — $\frac{1}{4}$ pCt.
6- „ „ „	3 $\frac{1}{2}$ pCt.

Dr. H. F. R. HUBRECHT.

Dr. H. F. R. Hubrecht heeft om redenen van gezondheid ontslag genomen als lid der Commissie voor het Consulaire Examen.

Althans aan staatscommissies is Nederland schatrijk. Waarom dan op bovenstaand besluit de aandacht gevestigd en het hier besproken?

Men oordeele!

Weinig minder dan zestig jaren geleden deed de zeer jonge leeraar in de scheikunde, wien deze regels gelden, een roep van zich uitgaan wegens zijn frisch, op de eischen van de praktijk gericht onderwijs aan de jeugdige Hoogere Burgerschool te Rotterdam, een roep, die hem dra aan het hoofd bracht der nieuwe Gemeentelijke Handelsschool te Amsterdam, toen een unicum nog in ons land. Hij heeft er een model van gemaakt en den scholieren dien grondslag van praktijk en wetenschap te zamen gegeven, die voor hen zelve en ons land waardevol bezit zijn gebleken.

Ditzelfde inzicht deed hem, nu een halve eeuw geleden, een pleitrede houden in „de Gids” voor de oprichting van een bezoldigden consulaire dienst, die tot hoofdtaak zou krijgen voorlichting, voortstuwing en bescherming van onzen handel, onze nijverheid, onze scheepvaart en onzen landbouw, en in welken slechts zij zouden worden opgenomen, die voor hun taak zouden zijn opgeleid en bekwaam bevonden.

Die roepstem vond weerklank. Het jaar 1876 zag de geboorte der Commissie voor de Consulaire Examens, en haar vader werd onmiddellijk opgenomen onder haar leden.

Acht en veertig jaren heeft hij deel van haar uitgemaakt, de laatste als voorzitter.

En hoe! Hij heeft op haar zijn stempel gedrukt, een belangrijk deel van haar werk verricht, en ofschoon 33 jaren met hem daarin hebbende samengewerkt, herinner ik mij geen enkel examen zonder hem. Onveranderd tot het eind heeft hij er die schoone vereeniging van kennis en praktijk getoond, die hem ook op ander gebied overbelangrijke diensten heeft doen bewijzen aan ons land. En onveranderlijk heeft hij zich bij het bepalen van zijn oordeel over de gegadigden uitsluitend laten leiden door den ernst hunner toewijding, de mate hunner kennis en hun geschiktheid voor hun taak; kerkgenootschap, staatkundige richting, geboorte en aanbeveling van invloedrijken vonden daarbij bij hem slechts een dichtgestopt oor.

Keer op keer bewoog hij de Commissie, aan te dringen bij de Regeering op verbeteringen in den Consulaire Dienst, totdat op wensch der Tweede Kamer de Regeering haar vroeg om een ontwerp. Aan dien arbeid, verricht onder voorzitting van Harer Majesteits Gezant te Weenen, Jhr. Mr. W. M. van Weede, en grondslag geworden van de tegenwoordige organisatie, heeft hij een belangrijk, mischien het belangrijkste aandeel gehad.

Niet de meest bevoegde ben ik om te boekstaven wat dit rijke, nuttige leven ten bate van ons volk heeft gewrocht op wel verwant doch ander gebied, doch stip aan, dat ons Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap, onmisbaar gebleken voor onze eer, onze wetenschap en onze koloniale ontwikkeling, hem telt onder hen, aan wie het zoowel oprichting als bloei te danken heeft; dat ook het Koloniaal Instituut in een eerste plaats door hem is geschapen; dat hij de eerste telefoonverbinding tusschen Nederlandsche steden en dorpen schiep; dat het onderwijs te Amsterdam door hem op nieuwe paden werd geleid; en dat de Kamer van Koophandel aldaar haar bekwamen, voortstuwenden onder-voorzitter Hubrecht niet licht en niet spoedig zal vergeten. De lijst zijner verdiensten is hiermede allerminst uitgeput.

En nu de avond is neergedaald over dit schoone, vaderlandsche, bijna tachtigjarige leven, nu zij het

zijn langjarigen, ondergeteekenden medewerker veroorloofd hem te brengen een saluut van hulde en van eerbied.

HENDRIK MULLER.

28 October 1923.

DE MERCHANDISE MARKS AMENDMENT
BILL EN DE NEDERLANDSCHE BELANGEN.

Enkelé maanden geleden werd door een lid van het Britsche Lagerhuis het initiatief genomen tot een wetsontwerp tot aanvulling van de zgn. Made in Germany-bepalingen der Merchandise Marks Act van 1887.

Na tweede lezing werd dit wetsontwerp, waarvan al spoedig bleek, dat de voorsteller in nauw overleg met de Regeering handelde, verwezen naar een der Standing Committees. Dit Committee heeft tusschen April en Juli jl. niet minder dan 18 zittingen eraan gewijd. Sommigen meenden, dat, al werd het wetsontwerp, na op tal van punten te zijn geamendeerd, met 20 tegen 5 stemmen naar het Huis verwezen, er kans bestond, dat het in verband met de bestaande regelingen voor behandeling van private bills in het Lagerhuis, wellicht voorshands niet meer aan de orde zou komen. Dat door de oppositie in het Committee inderdaad zeer breedvoerige beschouwingen aan het ontwerp zijn gewijd, schijnt hiermede eenigszins samen te hangen. Deze breedvoerigheid moge, zooals uit de handelingen blijkt, de voorstanders meermalen hebben geïrriteerd, wij kunnen er onzerzijds niet anders dan dankbaar voor zijn, aangezien wij hierdoor slechts een des te beter kijk kunnen krijgen op het karakter en de wezenlijke bedoeling van het ontwerp. Intusschen schijnt het op het oogenblik ten slotte toch zeer wel mogelijk, dat het ontwerp nog in de komende maanden in derde en laatste lezing in het Lagerhuis aan de orde wordt gesteld. Er is dus alle reden om het ontwerp, waarbij, zooals blijken zal, zeer belangrijke Nederlandsche belangen betrokken zijn, nader te bezien.

In het kort komt de regeling op het volgende neer.

Verboden wordt de invoer van de volgende voedingsmiddelen, wanneer zij niet, hetzij zelf, hetzij op hunne verpakking een duidelijk en onuitwischaar stempel dragen, waaruit blijkt hetzij het land van herkomst hetzij door het woord „imported”, dat men met vreemde producten te doen heeft.

Onder de regeling vallen:

1. vleesch. Dit moet, overeenkomstig nadere voorschriften, zelf van het stempel zijn voorzien, tenzij het speciale soorten van stukken vleesch betreft, waarvan invoer in kisten, dozen etc. usantieel is. Spek en ham moeten echter steeds het stempel op het vleesch dragen;

2. eieren in hun schaal. Ook hier is stempeling van ieder ei voorgeschreven. Bij gedroogde eieren kan met een duidelijke aanduiding op de verpakking worden volstaan;

3. versch fruit, versche groente en fruitpulp. Ook hier is aanduiding op de verpakking voldoende. Met toestemming van den Minister van Landbouw kan merking van een label worden toegestaan. Buiten de regeling vallen versch fruit, ingevoerd in de maanden Januari—April, en fruit en groenten, die niet in Engeland verhandeld worden;

4. dood gevogelte. Te behandelen als vleesch;

5. alle zuivelproducten, met uitzondering van boter, en voorts honing. Duidelijke merking van de verpakking is hier voldoende;

6. haverhout. Als 5.

De bedoeling der regeling is, dat de consument steeds op de hoogte zal zijn van het karakter van het hem gebodene. Waar het hem dus niet in de oorspronkelijke verpakking geleverd wordt, is de winkelier verplicht het hem mede te deelen. Art. 21 geeft hiervoor uitvoerige voorschriften. Vleesch zal in den winkel steeds van een duidelijke aanwijzing voorzien moeten zijn en bij bezorging aan huis vergezeld moeten gaan van een factuur of kaartje, waarop het als

„imported” wordt aangeduid. Soortgelijke voorschriften worden getroffen voor groente, zuivel, gevogelte en haverhout. Verwijdering van een merk of stempel en verdere handelingen tegen de wet worden de eerste maal gestraft met een boete van ten hoogste £ 10, de tweede en volgende malen met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of boete van ten hoogste £ 50. De wet zal op 1 Januari 1924 in werking treden.

Wat is de bedoeling van deze wet?

De oppositie heeft haar van den aanvang gekenschetst als pure protectie van den binnenlandschen producent. Protectie, achterbaksch en van de slechtste soort, die, speculerend op een vage, niet op kwaliteit berustende voorliefde van het Engelsche publiek voor het eigen product, het geïmporteerde voedingsmiddel, door het als zoodanig te stigmatiseeren, tracht te benadeelen. Protectie, die bovendien bij tal van artikelen, in de eerste plaats versch vleesch en zgn. „zacht” fruit, waarvan oogenblikkelijke doorzending uiterst wenschelijk is, tot belangrijke schade aan de kwaliteit kan en onvermijdelijk in tal van gevallen zal leiden. De oppositie, die tal van uitspraken van Kamers van Koophandel uit de Oostelijke havenplaatsen, Hull, Harwich, Newcastle etc., en van importeurs en kooplieden tot staving van haar inzicht kwam aandragen, meende het karakter van protectie ook hierin te vinden, dat, zooals bleek, het Ministerie van Landbouw hardnekkig bleef vasthouden aan den eisch, dat de uitvoering der wet in zijn handen zou blijven. Waar de Board of Trade met de uitvoering van alle andere wettelijke regelingen betreffende den invoer is belast, zal dit leiden tot de aanstelling van een aantal speciale inspecteurs van het Ministerie van Landbouw, die geen andere taak zullen hebben dan toepassing van deze wet. Zullen zij zorgvuldiger gaan inspecteeren, wanneer de Londensche markt ten nadeele van den binnenlandschen producent overvoerd blijkt? Op het continent worden 's avonds de versch geplukte vruchten naar de boot gebracht. 's Morgens vroeg gaan zij van de Engelsche havenplaats direct naar de Londensche markt. Eenigszins nauwkeurige inspectie doet den trein missen, wat een verlies van een dag en voor sommige artikelen een achteruitgang in kwaliteit tot 40 pCt. kan beteekenen.

De voorstanders der wet ontkenen het karakter van protectie en achtten de bezwaren overdreven. Zij omschreven het doel in de eerste plaats als „safeguarding the consumer”. Hiertegen had de oppositie gemakkelijk spel. Wil men den consument veilig stellen, dan is een heel ander soort van maatregel noodzakelijk. Dan moet overgegaan worden tot keuring en onderzoek, onafhankelijk van het land van herkomst. Dan zou niet op het geïmporteerde ei en het geïmporteerde vleesch een stempel met „imported” moeten worden gesteld, maar voor alle eieren en alle vleesch, inlandsch en vreemd, een stempel, aangevende den datum van leggen en slachten moeten worden geëischt. Een vleeschkeuring bestaat bovendien reeds.

Trouwens, waarom dan vruchten en groenten, niet in Engeland verbouwd, buiten de wet gesteld en evenzoo alle andere vruchten in die maanden, waarin zij in Engeland niet rijp van den kouden grond ter markt kunnen komen?

De verdediger, de heer Pretzman, versprak zich bovendien gedurende de behandeling op een wijze, waarvan de oppositie, met het bekende parlementslid Pringle aan het hoofd, niet naliet gebruik te maken. Waar ons land bij dit punt betrokken is, wordt het hier medegedeeld. De vraag werd gesteld, of de regeling zou medebrengen, dat aardappelen, die tot de „vegetables” gerekend worden, voortaan dus alleen in zakken zouden mogen worden ingevoerd en niet gestort, zooals dikwijls met Nederlandsche aardappelen geschiedt. Het antwoord was ja en er werd, toen op de hieruit voortvloeiende benadeeling van dezen import uit ons land werd gewezen, aan toegevoegd, dat dit alerminst een bezwaar was, omdat Engeland, wat aardappelen betreft, „self-supporting” was. Ook de ver-

melding van het feit, dat in de bedoelde bedrijfstakken zooveel oud-soldaten een plaats hebben gevonden, past in deze orde van denkbeelden.

Het zou niet moeilijk vallen op deze wijze voort te gaan en zij, die zich nader voor de zaak interesseeren, zullen in de 753 compact bedrukte bladzijden van het stenografisch rapport van de behandeling in het Committee nog een massa interessante bijzonderheden kunnen vinden over de bedoeling van de wet en hare vermoedelijke toepassing.

Stellig is de oppositie, die hierbij een groote dosis van verve en humor ten toon spreidde, wel eens wat ver gegaan in haar beweringen. Dat zij echter in haar kenschetsing van het eigenlijk karakter van het ontwerp niet zoo heel ver mis was, zal wel geen nader betoog behoeven, zoo min als de bewering, dat de toepassing van het beginsel der Made in Germany-bepalingen in deze gevallen, waar het zoo dikwijls sterk aan bederf onderhevige goederen zal betreffen, dubbel nadeel zal brengen.

Thans het Nederlandsche belang bij deze wet. Dat dit naar verhouding zeer groot is staat reeds zonder meer vast. Nederland behoort, wat een belangrijk deel van de getroffen artikelen betreft, tot de landen met den grootsten import in Engeland, waarbij komt, dat de ontwikkeling der dingen op het vasteland de Nederlandsche producenten dwingt op andere markten, waaronder in de eerste plaats de Engelsche, des te sterker het oog gevestigd te houden. Onze uitvoercijfers — eenvoudigheidshalve is 1922 genomen — spreken een duidelijke taal:

1922	Tonnen		Waarde	
	Totale uitvoer	Waarvan n. Engel.	Totale uitvoer	Waarvan naar Engeland
Vleesch	55.000	44.000	52.000.000	43.000.000
Eieren	9.000	5.200	9.500.000	6.200.000
Versch fruit	19.000	4.500	14.000.000	3.000.000
Groente (incl. aardappelen) ..	600.000	52.000	150.000.000	22.000.000
Dood gevogelte ..	650	400	900.000	550.000
Zuivel (beh. boter) ..	213.000	123.000	127.000.000	62.000.000
Haverhout	531	—	127.000	—
Totalen afgerond	900.000	230.000	354.000.000	137.000.000

Wat Engeland aan onder dit wetsontwerp vallende goederen van ons afneemt, vertegenwoordigt dus een totale waarde van f 137 millioen, overeenkomende met 11.5 pCt. van onzen geheelen uitvoer. Aangenomen is hierbij, dat margarine, aangezien zij met melk is bereid, valt onder de producten, bedoeld in groep 5.

Deze cijfers zijn wel voldoende om te doen beseffen, dat het van het allergrootste belang is zich ernstig de vraag te stellen, wat de invloed van het wetsontwerp op den Nederlandschen export zal zijn.

Drie gezichtspunten doen zich daarbij voor.

In de eerste plaats de technische vraag, of het stellen van het vereischte stempel of de vereischte aanduiding op de verpakking zwaarigheid en vermeerdering van arbeid zal medebrengen. Voor wie niet over de noodige kennis van de practijk beschikt is het moeilijk op deze vraag een definitief antwoord te geven. In het algemeen mag echter wel worden gezegd, dat uitgezonderd de eieren, waarover straks deze technische moeilijkheden niet zoo heel groot zullen zijn. Het vleesch wordt reeds gestempeld en de groote meerderheid der getroffen artikelen draagt reeds op haar verpakking verschillende merkteekens, waaraan, indien nog noodig, het land van herkomst of het woord „imported” zonder veel bezwaar kunnen worden toegevoegd. Is het Engelsche Ministerie van Landbouw faciel met het geven van vergunning tot het stellen der aanduiding op een label, dan zal ook dit aan verschillende bezwaren tegemoet kunnen komen.

Wat de eieren betreft staat de zaak anders. Het mer-

ken van ieder ei afzonderlijk geschiedt tot dusver niet. Technisch geeft het niet veel moeilijkheid, doch er zijn andere bezwaren, die aandacht verdienen. Zij blijken het duidelijkst uit een brief van een Holland-schen exporteur, welke bij de behandeling in het Comité werd voorgelezen. De betrokken zinsneden volgen hier in originali:

„Although the stamping is possible and the expenses of stamping are small, yet at the same time, in our opinion, the stamping of foreign eggs will be so complicated that it will turn every shipper away from the English market and force him to find another market, even if he should obtain a lower price for his eggs. As you know eggs going to England are often not sold before the day of departure of the steamer. How can we, then, supply stamped eggs? We cannot pack stamped eggs in advance, because, if you have a sudden drop in England, where are we to sell the stamped eggs? These will be considered inferior on the Continental markets, where stamped eggs are not in favour. For eggs from Jugo-Slavia, Hungary, etc., the difficulty will be greater still, because the eggs are generally sent to Switzerland before.”

Met deze mededeelingen kwamen verschillende uit Zwitserland ontvangen inlichtingen geheel overeen.

In de tweede plaats de vraag: Zal het Nederlandsche product door deze wet op de Engelsche markt schade lijden? Aanvankelijk zal dit voor tal van producten vrij stellig het geval zijn. Niet voor die, welke reeds thans onder een Nederlandsch merk verkocht worden. Deze zullen echter weinig talrijk zijn. De groote meerderheid daarentegen gaat op in de totale markthoeveelheid en wordt daar uitsluitend naar kwaliteit beoordeeld. Worden deze alle als vreemd product gekenschetst, dan zullen zij tegen zich krijgen alle overwegingen van sentiment en traditie, waarvan die van sentiment stellig ook nu nog van grooter beteekenis zijn dan voorheen. Ook zal bij den kooper dikwijls een vrees bestaan, dat het uit den vreemde geïmporteerde niet van dezelfde frischheid zal zijn als het eigen product. Hij zal, zooals het in het Comité ten opzichte van de eieren werd uitgedrukt, geografische verschillen verwisselen met tijd-rekenkundige. Gevaar bestaat ook, dat het verschil tusschen geïmporteed versch vleesch en dito bevroren vleesch aanvankelijk den consument niet duidelijk zal zijn.

Op den duur zal men intusschen den invloed dezer factoren niet moeten overschatten. Ten slotte blijft de kwaliteit nummer één. De consument vergelijkt en in den regel komt de massa der consumenten betrekkelijk spoedig tot een juist oordeel. Blijkt een geïmporteed artikel in kwaliteit de meerdere te zijn, dan heeft de wet zelfs groote kans in omgekeerden zin te werken en den eigen producent te benadeelen. De ervaring met de Made in Germany-clausule opgedaan bewijst dit voldoende.

Voor die Nederlandsche producten, die in kwaliteit inderdaad bovenaan staan, behoeft dus op den duur niet te worden gevreesd. Gelukkig zijn het er vele, voor wie dit zoo is. Dat dit ook van Engelsche zijde wordt erkend is bij de behandeling in het Comité herhaaldelijk gebleken. Het merkwaardigst is wel de reden, waarom de boter buiten de wet is gelaten. De Nederlandsche en Deensche boter toch zijn van zoodanige kwaliteit, dat de Engelsche farmer, om een goeden prijs te maken, zijn product met deze vreemde moet mengen. Er is geen reden om deze superioriteit ook niet bij andere zuivelproducten te onderstellen.

Over de andere artikelen zullen ook hier weder de deskundigen in de eerste plaats moeten oordeelen. Wat het vleesch betreft is echter een in het Comité gedane mededeeling niet oneigenaardig. In de vergadering van 25 April vertelde de heer Edmonds, dat op grond van een nog uit den oorlog stammende bepaling een slager in Leeds behoet van, omdat hij Nederlandsch kalfsvleesch niet als zoodanig had aangekondigd. „Because — aldus de heer Edmonds — he had not a ticket on them he was summoned,

brought before a magistrate, and convicted, although these calves were very much better than our own English calves, and were not being sold at an exorbitant price. That procedure was absolutely wrong, because the man was only asking a fair price for an article which, as I say, was very much better than the article provided by our own friends at home.”

Bij haar kwade zijden zal de wet dus vermoedelijk deze goede zijde hebben, dat zij den Nederlandschen producent nog meer zal prikkelen om op kwaliteit te werken. Als gezegd is dit toch de beste weg om niet alleen de werking der regeling te neutraliseeren, doch zelfs haar scherp kant naar de andere zijde te wenden.

Anders staat het met den derden kant der zaak, de belemmeringen en den nieuwen hinder, dien het Nederlandsch product hiermede op zijn weg naar den Engelschen consument zal ondervinden — in dit geval wegens het bederfelijk karakter van een groot deel der artikelen dubbel hatelijk.

Voor opzettelijke belemmering van de zijde der Engelsche Landbouw-ambtenaren zal, naar men mag aannemen, geen vrees behoeven te bestaan. Ook echter wanneer zij niets meer doen dan hun plicht, zijn allerlei moeilijkheden en vertragingen onvermijdelijk. Op dit punt moet het Nederlandsch verzet worden geconcentreerd. Engeland heeft op handelspolitiek terrein een naam te verliezen. Men zal hebben duidelijk te maken, dat dergelijke, door een protectionistisch sentiment ingegeven onnoodige en schadelijke belemmeringen er in het bijzonder op berekend zijn in den vreemde kwaad bloed te zetten, dikwijls zelfs meer dan invoerrechten dit zouden doen.

Uit mededeelingen in het Comité gedaan, blijkt, dat het Nederlandsche Departement van Buitenlandsche Zaken niet stil zit. Naast Frankrijk en Lithauen heeft Nederland bij het Engelsche Foreign Office bezwaren ingebracht. Dit is, echter niet voldoende. Wil met kracht tegen dit ontwerp worden opgetreden en de kans, dat het binnenkort in behandeling wordt genomen, worden verkleind, dan zal in de eerste plaats uit de kringen van belanghebbenden van ernstig verzet dienen te blijken. Thans krijgt men den indruk, dat de beteekenis der zaak hier nog niet voldoende wordt begrepen.

Wat onze Regeering betreft, zij zal bij dit alles des te sterker staan, wanneer zij harerzijds afziet van mogelijke plannen om, — zooals dezer dagen in een paar ingezonden stukken in de N. R. Crt. en het Hhd. werd medegedeeld, — na aanneming van het Engelsch ontwerp, hier te lande een gelijksoortigen en even afkeurenswaardigen maatregel speciaal ten opzichte van den in- en doorvoer van eieren te treffen.¹⁾

B.

DE SLUITING VAN DEN GIRODIENST.

Er bestaat eenige aanleiding te zwijgen over de misère bij den girodienst. Eerste zorg is, dat de orde hersteld wordt; schrijverij door het publiek kan daartoe niet bijdragen. Ook de vraag, of er schuldigen zijn en of en hoe zij gestraft moeten worden, is pas in de tweede plaats van belang.

Maar het wordt nu te dwaas. Eerst is het de directie van den girodienst, die in officieuze publicaties en circulaire het publiek afsnauwt. Nu is het de Minister, die in denzelfden toon eenige Kamerleden afpoeiert.

¹⁾ Het zonderlinge van dit denkbeeld komt nog meer uit, wanneer men weet dat, terwijl Engeland, wat versche eieren betreft, een sterk importland is, Nederland daarentegen een belangrijk uitvoersaldo heeft. In 1922 voerden wij, als boven vermeld, uit 9000 ton tot een waarde van f 9.500.000, waartegenover slechts een invoer stond van 950 ton, tot een waarde van ruim f 1.000.000. Voor de eerste 9 maanden van 1923 zijn deze cijfers nog veel gunstiger. Uitvoer: 11.500 ton ad f 9.800.000; invoer: 331 ton ad f 265.000. Men vraagt zich, met deze laatste cijfers voor oogen, tevergeefs af, wat de Regeering ertoe kan hebben bewogen het ongelukkige denkbeeld in overweging te nemen.

Het geval doet denken aan den ambtenaar, die veilig achter zijn loket zich verontwaardigt over de onbescheidenheid van het publiek, dat zich verstout door hem te willen worden bediend, een type ambtenaar, dat — laat ik het erbij voegen — ons gelukkig meer bekend is uit Deutsche Witzbladen, dan uit eigen ervaring.

„Mond houden, niets in te brengen, alles is in orde”, aldus ongeveer het thema van den Minister bij de beantwoording van de bescheiden vraag, of de Staat toch eigenlijk niet schuldenaar is ten aanzien van de bij den girodienst gestorte gelden en zich als schuldenaar eenigszins wonderlijk gedraagt.

Is alles in orde? Het lijkt er niets naar.

In het algemeen kan worden vastgesteld, dat de Staat, deelnemend aan het verkeer, op gelijke lijn met den burger onderworpen is aan het burgerlijk recht. In het bijzonder geldt dit ook van den Staat als ondernemer van den postdienst in al zijn vertakkingen. Wie een brief verzendt met de post heeft met den Staat een vervoercontract, waarop in beginsel de algemeen geldende bepalingen van burgerlijk en handelsrecht van toepassing zijn. Deze gelden, voorzover daaraan niet wordt gederogerd door de speciale bepalingen der Postwet, die naast de wetten van algemeene strekking de verhouding beheerschen. De rechten van den burger uit de verhouding voortvloeiend, kunnen in een gewoon proces voor den burgerlijken rechter worden geldend gemaakt.

Dit alles geldt ook voor de verhouding tusschen den Staat als exploitant van den postgirodienst en den rekeninghouder. De verhouding is een privaatrechtelijke, beheerscht door de ter zake dienende speciale regelingen en daarnaast door de algemeene regels van burgerlijk recht.

Eenigszins in moeilijkheden komen we bij de beantwoording van de vraag, wat hier de ter zake gestelde speciale regelingen zijn. Vooreerst natuurlijk art. 22 van de Postwet. Maar wat geldt van het zgn. Girobesluit, het Kon. Besluit (nu van 14 April 1923, S. 139), waarbij de girodienst nader wordt geregeld?

Wij hebben ons eraan gewend, dat bij de wet aan de Regeering de bevoegdheid wordt gegeven tot uitvoering van de wet ook privaatrechtelijke aangelegenheden bij Algemeenen Maatregel van Bestuur te regelen. Er kan over getwijfeld worden, of deze methode wel in overeenstemming is met de Grondwet (art. 150); praktisch heeft men zich erbij neergelegd.

Regelingen bij Kon. Besluit gegeven ten aanzien van de verhouding tusschen girodienst en rekeninghouder, berustend op art. 22 Postwet, zullen dus in beginsel ook als recht kunnen worden aanvaard. Maar kan daarbij nu ten aanzien van die verhouding alles met rechtskracht worden bepaald, wat der Regeering mocht goedduken? De tekst van art. 22 Postwet zou het doen gelooven: „Op de voorwaarden door Ons vast te stellen” „wordt op de postkantoren gelegenheid gegeven tot storting van en beschikking over gelden in rekening-courant.” Kan nu morgen met kracht van wet bij Kon. Besluit als „voorwaarde” worden vastgesteld, dat de rekeninghouders zich in geval van geschil over hun saldo hebben neer te leggen bij de beslissing van den directeur van den dienst? Geen sprake van.

De verhouding tusschen girodienst en rekeninghouder kan bij Kon. Besluit anders geregeld worden, dan zij zou zijn volgens algemeene wettelijke beginselen. Zoo is ook bij het Koninklijk Besluit, berustend op art. 27 Spoorwegwet het vervoercontract van de spoorwegen anders geregeld, dan dit volgens het Wetboek van Koophandel zou zijn. Maar dit brengt nog niet mede, dat bij Kon. Besluit aan de wet ontleende rechten kunnen worden aangetast. In zoover ware het besluit strijdig met de wet en nietig.

Bij raadpleging van het Girobesluit zien we in art. 27, dat de directeur bevoegd is regelingen te treffen tot uitvoering van het besluit. We zullen dit niet aldus kunnen verstaan, dat nu ook de directeur rege-

lingen met rechtskracht kan maken, welke op materiele wijze de positie van den rekeninghouder zouden beïnvloeden; dit zou neerkomen op de bevoegdheid van den directeur deel te nemen aan de wetgeving op het gebied van het privaatrecht. De bevoegdheid zal hoogstens erkend kunnen worden ten aanzien van zuivere uitvoeringsmaatregelen en van maatregelen betreffende de inrichting van den dienst. Opdat deze regelingen overigens eenige beteekenis zullen hebben dienen ze behoorlijk te zijn bekend gemaakt. Mij persoonlijk zijn zulke regelingen als rekeninghouder niet bekend geworden. Wel gewerd mij een uitvoerige „Gids voor rekeninghouders”, maar of de omvangrijke inhoud daarvan is aan te merken als een regeling door den directeur getroffen op grond van art. 27 Girobesluit, is mij tot dusver niet kunnen blijken.

Regelingen, door den directeur opgesteld, kunnen ook anders worden beschouwd en wel als voorwaarden, deel uitmakend van het contract tusschen dienst en rekeninghouder.

Zulke voorwaarden kunnen natuurlijk door de directie van den girodienst niet eenzijdig met rechtskracht worden opgesteld. Instemming van den rekeninghouder als wederpartij bij het contract is noodig. Zijn ze behoorlijk gepubliceerd, dan kan de toetredende rekeninghouder geacht worden ermee in te stemmen. Een bestaande verhouding kan door nieuwe regelingen van dezen aard niet worden gewijzigd.

Hiertoe wordt niet afgedaan door de bereidverklaring zich te onderwerpen aan de regelingen van den dienst, nu geldend en later vast te stellen, welke de toetredende rekeninghouder volgens art. 2 Girobesluit heeft te teekenen. De constructie in zake de onderwerping van een partij aan door de andere eenzijdig vastgestelde voorwaarden (men spreekt dan wel van contracts d'adhésion) wordt meer en meer toegepast, ook in verhoudingen, waarmede de staat niets heeft uit te staan. Men denke maar aan vervoercondities. Als de geadresseerde reclameert, komt de vervoerder met zijn „condities”, waaruit volgt dat van hem niets verlangd kan worden en op een of andere wijze poogt hij aanneemelijk te maken, dat zijn wederpartij die condities heeft aanvaard. Dit is alles goed en wel, maar te gemakkelijk zal men het den machtige niet moeten maken; in het bijzonder bestaat er aanleiding twijfelgevallen in zijn nadeel te beslissen. En dit maakt het hier gemakkelijk te beslissen, dat de rekeninghouder zich onderwerpt aan dienstvoorschriften, maar niet aan regelingen, welke zijn positie in materiele zin aantasten. Het is trouwens de vraag, of een contract, waarbij de eene partij zich zoo volledig onderwerpt aan het goedvinden van de andere, rechtskracht zou kunnen hebben.

Ziedaar de regelingen, welke de materie beheerschen. Ontleent hieraan de dienst nu de bevoegdheden, welke hij zich aanmatigt?

De gedeponeerde gelden vormen voor den Staat een gewone schuld, waarover — binnen zekere grenzen — elk oogenblik door middel van chèque of girobiljet kan worden beschikt. De schuldenaar zelf kan hier noch duurzaam, noch tijdelijk verandering in brengen. Een wet kan aan den Staat uitstel of zelfs ontslag van den betalingsplicht geven, zooals een wet elk gewoon schuldenaar uitstel of ontslag van zijn betalingsplicht kan verleenen. Een Kon. Besluit kan het niet, aangezien daardoor aan de wet ontleende rechten zouden worden aangetast, tenzij behoorlijk gelegenheid ware gegeven zich als rekeninghouder terug te trekken en zijn saldo terug te nemen vóór het in werking treden van het besluit.

Welke wet geeft nu op het oogenblik den girodienst uitstel? De Minister verwijst — daar een wet ontbreekt — naar art. 29² van het nieuwe Girobesluit. Hij verzuimt daarbij wijselijk den tekst aan te halen. Deze luidt, voor zoover van belang, aldus: „De directeur is bevoegd bij het in werking treden van dit besluit het girokantoor één of meer dagen” „te sluiten”. Het beroep op deze, blijkbaar met geheele andere

bedoeling geschreven bepaling, is te dwaas. Daarover is geen woord meer noodig.

Dat de directeur uit eigen macht niet een maatregel met wettelijke kracht kan treffen, waarbij de betalingen worden opgeschort, volgt voldoende uit het voorafgaande. Dat de maatregel niet kan worden beschouwd als „voorwaarde” van de contractueele verhouding ligt in het voorgaande evenzeer besloten.

De gelden blijven dus opeischbaar. Maar de chèques zijn betaalbaar alleen als het plaatselijk kantoor advies heeft ontvangen van het centrale kantoor (art. 10 Girobesluit) en het centrale kantoor zendt geen adviezen door, zoodat volgens de „wettelijke” regeling betaling niet behoeft plaats te hebben. Ook door deze tactiek kan de dienst niet worden geholpen. Overeenkomsten moeten te goeder trouw worden uitgevoerd.

We kunnen dus ons geld opvorderen, vermeerderd met rente, binnen de zeer enge grenzen, die het Burgerlijk Wetboek daarvoor trekt. Vele rekeninghouders leden schade, welke door deze rentevergoeding niet wordt gedekt. Hoe staat het daarmee?

„Het Rijk is niet geldelijk” (sic! andere verantwoordelijkheid wordt ten volle aanvaard, ook door den Minister!) „aansprakelijk voor de gevolgen van” . . . „storingen in het bedrijf”. De bepaling wordt gevonden in art. 25 Girobesluit en is herhaald in bovenvermelden uit de lucht gevallen „Gids” (no. 107).

De bepaling is in zoover als hier aangehaald nieuw (zij werd met vooruitzienden blik ingevoegd tegelijk met de regeling van den gecentraliseerden dienst). Wij zullen haar als geldend recht hebben te aanvaarden. Verkregen rechten zijn er niet door aangetast. Oude rekeninghouders hebben voldoende gelegenheid gehad, hun betrekkingen met den girodienst te verbreken, vóór de bepaling in werking trad.

Maar is het nu hiermede uit?

Tusschen girodienst en rekeninghouder bestaat een iets meer gecompliceerde verhouding dan eenvoudig die van schuldenaar tot schuldeischer. De girodienst heeft op zich genomen ten behoeve van den rekeninghouder verschillende bankierswerkzaamheden te verrichten, waartegenover de rekeninghouder genoeg neemt met de lage rente, welke hem over zijn gestorte gelden wordt vergoed. Dit is kortelijks de inhoud van de contractueele verhouding, welke van beide zijden behoorlijk moet worden uitgevoerd, met name door den dienst door de toegezegde werkzaamheden naar behooren te verrichten. Bij verzuim treden — in beginsel — de ter zake van wanprestatie geldende sancties in werking. Nu gaat de dienst op eenmaal bij de uitvoering van de toegezegde werkzaamheden een aantal fouten maken en houdt er dan plotseling zonder waarschuwing geheel mee op. Is er nu „storing” in het bedrijf? Ja, als er staking was uitgebroken of de gebouwen van den dienst waren door brand vernield, maar nu, nu alles het gevolg is van de eigen daad der directie?

Wij gaan op deze en andere vragen niet nader in. Men beschouwe het bovenstaande niet als opwekking zooveel mogelijk vorderingen in te stellen tegen den girodienst. Geenszins. Het grootste belang is — het zij hier herhaald — dat de dienst spoedig weer behoorlijk functionneert. Ook door procedures kan dit belang niet worden bevorderd. Maar er is iets anders. De Minister poogt den rekeninghouder wijs te maken, dat alles in orde is en zijn rechten in het minst niet zijn gekrenkt. Met dergelijke argumenten zou misschien morgen beweerd kunnen worden, dat de dienst gerechtigd is op alle saldo's 10 pCt. te korten tot dekking van geleden verliezen. Dat is nog veel minder de juiste manier om het belang van den dienst te bevorderen. Het zou toch niet bevreedmen, indien na zulke beschouwingen van den Minister den rekeninghouders de schrik om het hart sloeg en zij verder voor een zoo rechteloze positie zouden bedanken. Dat het niet z o o erg is, als de Minister het doet voorkomen, heb ik in de voorgaande regelen getracht te doen uitkomen.

DRUCKER.

INTERNATIONALE ECONOMISCHE EN DEMOGRAFISCHE STATISTIEK.

De XV-de zitting van het Institut International de Statistique, onlangs te Brussel gehouden en de eerste na de Weenske zitting van 1913, stond geheel in het teeken der economische statistiek. In tegenstelling met vroeger jaren waren slechts enkele demographische onderwerpen aan de orde gesteld, terwijl de sociale statistiek geheel ontbrak. Er waren dan ook niet meer dan twee secties ingesteld: één voor de „statistique économique” en één voor de demographie. De onderwerpen in de economische sectie aan de orde gesteld, waren zorgvuldig voorbereid door eene Commission d'Etude, welke in Januari en Juni van dit jaar te 's-Gravenhage had vergaderd. De leden dezer Commission d'Etude zijn gedeeltelijk door den Volkenbond en gedeeltelijk door het Inst. Int. de Stat. benoemd. Na langdurige discussies in de secties en later in de Assemblée générale zijn door het Inst. Int. de Stat. ten slotte de volgende besluiten genomen.

I. Voor de Handelsstatistiek.

De nomenclatuur, bij conventie van Brussel 1913 vastgesteld, zal voorloopig gelden voor eene internationale handelsstatistiek, samen te stellen door het bij die Conventie ingestelde Bureau International pour la Statistique Commerciale (niet te verwarren met het in 1919 eveneens te Brussel ingestelde Institut International du Commerce). In die nomenclatuur zullen de door de praktijk noodig blijkende verbeteringen geleidelijk worden aangebracht. Voornoemd internationaal bureau zal in de gelegenheid moeten worden gesteld zijne taak aan te vangen door het storten der bij die conventie vastgestelde bijdragen door de bij de conventie pl. m. 30 aangesloten landen. Nederland heeft die conventie voor het moederland nog niet geteekend, alhoewel bij de reorganisatie onzer handelsstatistiek reeds, wat de nieuwe nomenclatuur betreft, met de nomenclatuur van Brussel volledig rekening werd gehouden.

De waarde der goederen is de gedeclareerde waarde (c.i.f. of f.o.b. of bij invoer of uitvoer aan de landzijde, de waarde tot de grens). Waar de z.g. officieele waarde nog bestaat zal die bij wijze van controlemiddel behouden worden.

Definities omtrent hoeveelheid en gewicht zullen bij internationale conventies worden vastgesteld. Uit de statistieken moet in elk geval blijken hoe gewicht en hoeveelheid werd bepaald en wat de beteekenis is van: bruto-gewicht, netto-gewicht en wettelijk netto-gewicht.

Wat betreft de onderscheiding van den buitenslandschen handel werd het noodzakelijk geacht, dat met zekerheid de „commerce spécial” van elk land bekend worde (onze invoer tot verbruik, onze uitvoer uit het vrije verkeer), met uitsluiting dus van allen doorvoer. Een statistiekrecht zal goed kunnen werken om doorvoer van in- en uitvoer gescheiden te houden. Algemeene regelen zijn vast te stellen voor het z.g. „bewerkingsverkeer”.

Het Institut heeft verder voor landen, die voornemens zijn hunne handelsstatistiek te reorganiseeren, eenige algemeene beginselen vastgesteld, onderscheiden naar gelang „commerce spécial” en „commerce général” (dit laatste overeenkomende met onzen Algemeenen In- en Uitvoer van vóór 1917) in afzonderlijke tabellen worden aangewezen of niet.

A. Commerce spécial en commerce général worden in verschillende tabellen opgenomen (o.a. het Nederlandsche systeem):

1. de speciale invoer omvat allen invoer tot verbruik, rechtstreeks-of over entrepôt, benevens de goederen aangegeven om eene verwerking of bewerking te ondergaan, uitsluitend herpakking of sorteering zijn hieronder niet begrepen;

2. de speciale uitvoer omvat allen uitvoer van in

het land voortgebrachte en tevens de genationaliseerde goederen.

Nationaliseering ontstaat door verwerking en bewerking als boven, terwijl als genationaliseerd ook worden beschouwd goederen, die ten invoer tot verbruik werden aangegeven.

De algemeene invoer omvat allen aanvoer van goederen, ongeacht hunne latere bestemming: invoer, entrepôt, wederuitvoer of doorvoer, de algemeene uitvoer alles wat het land verlaat, ongeacht de herkomst.

Wordt het „bewerkingsverkeer” in afzonderlijke tabellen aangewezen, dan behoort zoowel bij invoer als bij uitvoer de volle waarde, en niet alleen de toegevoegde waarde, te worden vermeld.

B. Commerce général en commerce spécial niet in verschillende tabellen opgenomen (o.a. het Britsche systeem).

Het is wenschelijk, dat althans de uitvoer van eigen product en de wederuitvoer van vreemde goederen afzonderlijk worden gehouden. Deze wederuitvoer omvat alle goederen, die, na ingevoerd te zijn, eene bewerking hebben ondergaan, met uitzondering van herpakking en sorteering.

C. Algemeene opmerkingen.

Het is wenschelijk dat afzonderlijk het gewicht (en zoo mogelijk ook de waarde) worden vermeld van steenkolen en andere brandstoffen, die in de havens geleverd worden voor buitenlandsche reizen ten behoeve van: 1) nationale, 2) vreemde schepen.

Onder in- en uitvoer zijn niet te begrijpen goederen, die geen handelsgoed zijn: goederen voor tentoonstellingen, renpaarden e.d. Scheepsbenodigdheden zullen, alleen om technische redenen, buiten de statistiek moeten blijven.

Gouden en zilveren munt en goud in baren behoren in afzonderlijke tabellen te worden opgenomen — voor goud afzonderlijk voor geaffineerd en ongeaffineerd, met aanduiding van zoowel gewicht als waarde.

Visch wordt in de handelsstatistiek alleen vermeld voor zoover het niet geldt visch, die als nationale productie wordt beschouwd.

De Nederlandsche Handelsstatistiek voldoet na de reorganisatie aan voornoemde algemeene beginselen.

Omtrent de landen van herkomst en bestemming werd aanbevolen te doen vermelden bij den invoer, zoowel het „pays de provenance” als het land van waar het goed met bestemming naar het importeerende land werd geconsigneerd; bij den uitvoer „le pays de destination immédiate” en het land waarheen het goed werd geconsigneerd. Mocht om eenige reden de dubbele vermelding niet kunnen gegeven worden, dan wordt de voorkeur gegeven aan land van waar, land waarheen de goederen werden geconsigneerd. (Nederland heeft, zooals bekend, land van aankoop, land van verkoop.) Goederen „aan order” worden afzonderlijk gehouden als „geconsigneerd aan order”.

Eene internationale naamlijst van goederen is bij conventie vast te stellen.

Ten einde de tijdvakken, waarover de statistiek loopt te uniformiseeren, wordt het burgerlijk jaar (1 Januari—31 December) en de kalendermaand (1e laatste dag der maand) aangenomen.

Het komt ons voor dat het, in het belang van een goede internationale Handelsstatistiek, wenschelijk is dat de landen, welke bij de conventie van 1913 zijn aangesloten, zoo spoedig mogelijk weer bijeenkomen, ten einde aan de hand van de door het Inst. Int. de Stat. aangegeven richtsnoer na te gaan wat in de praktijk kan worden toegepast. De bevoegdheid aan die conventie te geven zou echter ruimer moeten zijn dan uitsluitend zich bemoeien met eene internationale nomenclatuur der goederen.

Ten aanzien van de Landbouwstatistiek werd vooreerst de wenschelijkheid uitgesproken, dat elk land zoo mogelijk éénmaal in de vijf jaar en in elk geval éénmaal in de tien jaar een telling houdt van de productieve en improductieve gronden. De in cultuur ge-

brachte gronden moeten worden gesplitst in oppervlakten beteeld met hoofdproducten en met nevenproducten. Als nomenclatuur der gewassen wordt die van het Inst. Int. d'Agriculture aanbevolen.

Wat de jaarlijksche gegevens der beteelde oppervlakten betreft, is het wenschelijk de uitgestrektheid vast te stellen onmiddellijk vóór den oogst. Voor graan en katoen en dergelijke voorname producten is het ook noodig de gezaaide oppervlakten te kennen, onmiddellijk na het zaaien.

Maandelijks moet de stand van den oogst volgens schatting worden opgegeven. Dit moet in percentages worden uitgedrukt, waarbij 100 geldt als gemiddelde oogst gedurende een aantal voorafgaande jaren. Het verdient aanbeveling twee schattingen te maken; de eene voorloopig, nl. even vóór den oogst en de tweede onmiddellijk na den oogst. Het Inst. Int. d'Agriculture wordt uitgenoodigd zich bezig te houden met het ontwerpen van een internationale nomenclatuur, in verschillende talen ten behoeve van landbouw, handel en industrie. In elke nationale statistiek zal voorts duidelijk moeten worden aangegeven wat onder „production brute” en wat onder „production nette” te verstaan is, ook moet naar eenheid in maten en gewichten gestreefd worden.

Wat de Veestatistiek betreft wordt het wenschelijk geacht dat in hetzelfde jaar van de landbouwtelling ook een veetelling gehouden wordt en wel op een tijdstip, waarop het vee zijn maximum aantal zal hebben bereikt. Behalve een onderscheiding naar het geslacht zal ook een onderscheiding naar den leeftijd zijn te maken; het Instituut vereenigt zich te dier zake met de classificatie in 1920 door de Assemblée générale van het Instituut Int. d'Agriculture vastgesteld.

In zake de Visscherijstatistiek besliste het Instituut dat elke nationale statistiek de hoeveelheid en waarde van alle opbrengst der vischvangst moet bevatten, waaronder ook de opbrengst der vischvangst in binnenwateren.

Over de *Indices de la Situation Economique* is lang van gedachten gewisseld, waarna eindelijk de volgende algemeene conclusiën zijn aangenomen.

Ten aanzien van de indices der groothandelsprijzen heeft het Instituut de wenschelijkheid uitgesproken, dat dit indexcijfer zal aangeven den loop van den totalen prijs van aankoop of van verkoop van bepaalde artikelen in bepaalde hoeveelheden. Hiernaast beveelt het Instituut aan het maken van een indexcijfer dat uitsluitend de veranderingen in hoeveelheden samenvat en één waarbij zoowel met de prijzen als met de hoeveelheden rekening is gehouden.

Voor het maken van indices, welke de waarde van het geld moeten weergeven, worden de volgende aanwijzingen gegeven. De kwaliteit der artikelen moet nauwkeurig worden aangegeven en mag van de eene op de andere periode niet te veel verschillen; grondstoffen en halffabricaten zijn daarom voor deze indexcijfers het meest geschikt. Aangenomen, dat van artikelen met een uitgebreide markt de prijs met meer zekerheid kan worden vastgesteld dan van artikelen met een beperkte markt, kunnen ten einde aan eerstgenoemde artikelen meer invloed te geven op het te berekenen indexcijfer, daarvan meer soorten in rekening worden gebracht. Het aantal artikelen moet zoo groot mogelijk zijn. De methode van berekening moet telkens worden aangegeven. Het Instituut onthield zich van aanbevelingen ten aanzien van het toepassen van belangrijkheidscoëfficiënten. Naast de indexcijfers van groothandelsprijzen kunnen ook indexcijfers berekend worden betreffende productie, handel, verkeer, enz., welke alle liefst per maand moeten worden gepubliceerd; seizoeninvloeden moeten daarbij zooveel mogelijk worden buitengesloten. Het samenvoegen van verschillende indices tot één algemeen indexcijfer wordt ontraden.

Het indexcijfer van kleinhandelsprijzen heeft ten doel den loop aan te geven van verbruiksuitgaven ten

aanzien van bepaalde artikelen. Aard en hoeveelheid dezer artikelen moeten nauwkeurig worden aangegeven, ten einde de indexcijfers van jaar tot jaar en van plaats tot plaats met elkaar te kunnen vergelijken.

Indexcijfers van kosten van levensonderhoud zijn slechts dan vergelijkbaar indien de levensomstandigheden van jaar tot jaar niet te veel verschillen. Zijn de levensomstandigheden te veel gewijzigd, dan moet een nieuw indexcijfer berekend worden. Men krijgt dan in één jaar 2 indexcijfers, één volgens de oude en één volgens de nieuwe methode, tenzij men er de voorkeur aan geeft, het nieuwe indexcijfer aan het oude, met behulp van een der bekende methoden, vast te koppelen. Voor voedingsmiddelen kunnen daarbij afzonderlijke indexcijfers berekend worden. Statistieken van huishoudbudgets zijn voor dit doel onmisbaar.

Ten slotte heeft het Institut als zijn meening uitgesproken, dat internationale vergelijking van indexcijfers alleen onpartijdig zal kunnen geschieden door een internationaal bureau, dat geheel vreemd is aan nationaal of klasse-vooordeel.

Door de *Demographische Sectie* zijn de volgende voorstellen aan de Assemblée Générale gedaan, welke door dit lichaam met algemeene stemmen zijn aangenomen.

Vooreerst zijn zeven nieuwe leden benoemd in de in 1893 reeds door het Institut ingestelde „Commission de statistique sanitaire”. Deze zijn in alphabetische volgorde: Dudfield (Engeland), Giusti (Italië), Huber (Frankrijk), Martinez (Argentinië), Methorst (Nederland), Steuart (Noord-Amerika) en Würzburger (Duitsland). Na den dood van den rapporteur der vroegere Commissie van 1893, Dr. Jacques Bertillon, zal deze Commissie vooreerst tot taak hebben de eerstvolgende herziening van de internationale nomenclatuur der doodsoorzaken (*Classification-Bertillon*), welke om de tien jaar moet plaats hebben, voor te bereiden.

Vervolgens is op voorstel van ondergeteekende de volgende voeu aangenomen ten aanzien van het gebruik van uniforme persoonskaarten in de bevolkingsboekhouding:

L'Institut, se rappelant le voeu qu'il a émis à la session de Londres, à savoir que l'usage des registres de population se généralise, émet le voeu que l'on se serve, dans l'intérêt de la statistique, le plus possible, de fiches individuelles uniformes indiquant divers détails démographiques.

Voorts is de wenschelijkheid uitgesproken om de door De Kőrösy destijds ondernomen internationale statistiek der groote steden wederom ter hand te nemen. De Assemblée Générale heeft het Bestuur opgedragen een Commissie te benoemen, welke tot taak zal hebben een nieuw schema te ontwerpen en publicatie dezer statistiek te bevorderen. We kunnen hier aan toevoegen dat het te 's-Gravenhage gevestigde Office Permanent reeds door deze Commissie is aangezocht om een dergelijke statistiek te zijner tijd te publiceren; hiertoe is dit Office natuurlijk gaarne bereid, indien de geldmiddelen het toelaten.

Ten slotte werd op voorstel van Prof. Willcox (Amerika) besloten het bestuur uit te noodigen een Commissie te benoemen om te onderzoeken op welke wijze betere gegevens voor geboorte en sterfte verkregen kunnen worden in landstreken met een zeer verspreide bevolking.

In 1925, vermoedelijk in April, zal de eerstvolgende vergadering van het I. I. d. S. plaats hebben, waarin o.m. behandeld zal worden de geheele omvangrijke en belangrijke kwestie der productie-statistiek, waarvoor door de voorbereidende Commission d'Etudes vier nieuwe sub-commissies zijn benoemd, welke tot rapporteurs hebben: L. March (Frankrijk), Flux (Engeland), Julin (België) en Methorst (Nederland). Gelukkig dat Nederland zijn productie-statistiek, althans voor een deel, nog heeft behouden, anders zou

voor ons land zeker geen rapporteur voor dit onderwerp zijn aangewezen.

H. W. METHORST.

Den Haag, 20 October 1923.

DE BEGINSELEN DER NEDERLANDSCHE WETGEVING VOOR RADIO-TELEGRAFIE EN -TELEFONIE.

Aan de Nederlandsche wetgeving op het gebied van telegrafie en telefonie ligt het beginsel van gelijkstelling van draadtelegrafie en -telefonie eenerzijds en radiotelegrafie en -telefonie anderzijds ten grondslag.

Het beginsel dezer gelijkstelling is althans voor de radiotelegrafie voor de eerste maal, op Nederlandsch voorstel, uitdrukkelijk geformuleerd op de „Conférence Internationale pour l'amélioration des Communications postales et ferroviaires, télégraphiques, téléphoniques et radiotélégraphiques” van 7 tot 13 Juli 1920 te Parijs gehouden.

Deze conferentie moest zich, daar zij geen officieel vertegenwoordigend karakter had, bepalen tot het uitspreken van „Voeux”. Eén dezer „Voeux” luidt:

„Les Administrations reconnaissent que la radiotélégraphie doit être considéré comme une extension du réseau télégraphique ordinaire, selon les besoins du moment . . .”

In het Koninklijk Besluit van 22 November 1921 (S. 1334) heeft Nederland aan deze „Voeux” uitvoering gegeven.

De bedoelde gelijkstelling is evenwel reeds aanwezig in meerdere in Nederland geldende rechtsregelingen van vroegeren datum. Allereerst, wat het binnenland betreft, in de Telegraaf- en Telefoonwet. Artikel 1, laatste lid dier wet bepaalt:

„Zoowel in dit als in de volgende artikelen zijn onder „telegrafien en telefonen” tevens begrepen radiotelegrafien en radiotelefonen”.

Wat het binnenland aangaat is de gelijkstelling op zeer eenvoudige wijze uitgedrukt. Internationaal is zij, voor zooveel de kust- en scheepsradiotelegrafie betreft, bereikt door artikel 17 van het Radiotelegraafverdrag van Londen (1912), dat het overgrootste deel van de bepalingen van het Telegraafverdrag van Petersburg (1875) (natuurlijk alleen voor de lijntelegrafie geldend) op de kust- en scheepsradiotelegrafie van toepassing verklaart. Het radiotelegrafische verkeer tusschen vaste punten, het zoogenaamde overlandverkeer is een verschijnsel van na den oorlog en heeft nog geen internationale regeling gevonden. Tot het tijdstip waarop deze tot stand is gekomen, dienen daarop de bepalingen van het verdrag van Londen analoog te worden toegepast. De internationale telefonie vond, wat betreft de lijntelefonie, nog nagenoeg geen, wat aangaat radiotelefonie, nog in het geheel geen regeling. De geheele materie der internationale telegrafie en telefonie staat aan den vooravond eener geheel nieuwe regeling. Voor zoover zich thans laat voorzien zal daarbij het beginsel der gelijkstelling in den boven aangegeven zin gehandhaafd blijven.

Bepalen we ons thans verder tot de binnenlandsche wetgeving. We zullen dan zien, dat, niettegenstaande de principieele gelijkstelling, de radiotelegrafie en -telefonie ook bijzondere, niet voor lijntelegrafie en -telefonie geldende wettelijke regelen vereischen.

Er is wel nauwelijks een gebied, waar wetgevende arbeid moeilijker is dan op dat der radioverkeersmiddelen. Het hoofddoel der wettelijke voorzieningen moet zijn de bescherming van het voertuig der radiogolven, den aether, in tweeledig opzicht: vooreerst tegen het onttrekken door onbevoegden van aan dat voertuig toevertrouwde berichten en verder tegen ordeverstoring. De eerste bescherming moet de betrouwbaarheid, de tweede de bruikbaarheid van het verkeersmiddel verzekeren; de eerste eischt voornamelijk wettelijke regelen voor radio-ontvangstinstallaties, de tweede voor radio-sein-installaties. De wettelijke regelen zullen, daar misbruik en

ordeverstoring in den aether zoo gemakkelijk te bedrijven zijn, streng en de wettelijke (en technische) contrôlemiddelen doeltreffend moeten zijn, maar tevens zal de wetgever, daar de daders van zooveel wat op radiogebied geschiedt met de thans ten dienste staande hulpmiddelen onopspoorbaar zijn, zich, ook terwille van eigen aanzien, moeten hoeden voor het stellen van regelen, wier naleving oncontroleerbaar, dus onafdwingbaar is. Zoo ergens dan geldt hier het gebod niet meer dan het mogelijke na te streven.

Voldoet de Nederlandsche wetgeving op radiogebied aan deze eischen? Treedt ze voldoende krachtig tegen misbruik en ordeverstoring op en beperkt ze zich tot het mogelijke? Voor een recht begrip van de Nederlandsche wetgeving op dit gebied is het allereerst noodig te weten, dat die wetgeving een onderscheid maakt tusschen:

a. radio-inrichtingen met seinend en ontvangend vermogen en die met uitsluitend seinend vermogen en
b. die met uitsluitend ontvangend vermogen. Dit onderscheid is niet in de Telegraaf- en Telefoonwet zelve te vinden. Het berust op de Memorie van Toelichting op de in 1919 aangebrachte wijziging in die wet (Gedrukte Stukken, Tweede Kamer 1913—1914, No. 335). In de uitvoeringsregelingen van de wet is dat onderscheid belichaamd; artikel 2bis van het Koninklijk Besluit van 9 Juli 1921, S. 90, ingevoegd bij Koninklijk Besluit van 9 Juli 1921, S. 903, eischt voor ontvanginrichtingen een bijzondere regeling door den Minister van Waterstaat. Deze regeling is gegeven bij Ministerieele Beschikking van 8 Augustus 1921, No. 1, afd. P. en T. De bepalingen betreffende radiotelegrafien en -telefonen in de wet en de overige uitvoeringsmaatregelen gelden dus alleen voor de inrichtingen met dubbele functie en de seininrichtingen.

Bepalen we ons eerst tot deze beide laatste categorieën. De toestellen van beide categorieën behoren krachtens artikel 1, laatste lid, der wet tot de telegrafien en telefonen. Voor hunne aanleg en exploitatie is een Koninklijke concessie of Ministerieele machtiging vereischt. De bij deze te stellen voorwaarden maken het, samen met de bepalingen der wet, mogelijk, krachtig tegen misbruik en ordeverstoring op te treden. De contrôle op de naleving der gestelde regelen is mogelijk, wanneer slechts van Rijkswegen een contrôlestation bestaat. Mochten er inrichtingen zonder concessie of machtiging bestaan, dan is het mogelijk deze te ontdekken, de houders te straffen en de inrichtingen in beslag te nemen. Vooreerst verraadt zulk een inrichting niet alleen zijn aanwezigheid, maar op den duur ook zijn identiteit; bovendien is voor een goede uitseining een buitenshuis opgestelde antenne noodig, daardoor is de inrichting meestal van buitenaf waarneembaar en ten slotte stelt de techniek radiopeilstations beschikbaar, waardoor het mogelijk is langs technischen weg de plaats te bepalen, waar een inrichting zich moet bevinden. Het oordeel is dus gerechtvaardigd, dat de wetgeving ten aanzien van inrichtingen onder a. aan de bovengestelde eischen voldoet.

Voor ontvanginrichtingen gelden, gelijk bovenvermeld, artikel 2bis van het Koninklijk Besluit van 6 Maart 1905, S. 90 en de Ministerieele Beschikking van 8 Augustus 1921, No. 1, afd. P. en T. Voor zoover voor ons onderwerp van belang houden zij in, dat het hebben van een radio-ontvanginrichting vrij is, mits men daarvan aangifte doet bij de telegraafadministratie. Voor het gebruik geldt, dat het verboden is van seinen, welke worden opgevangen en voor een ander bestemd zijn, op eenige wijze aantekening te houden, dan wel den inhoud, de strekking of het bestaan daarvan aan derden bekend te maken of te laten worden. Deze bepalingen zijn ruim; onder hunne werking is het aantal ontvanginrichtingen in den lande tot duizendtallen aangegroeid. Zijn ze niet te ruim? Waarom het „hebben” vrijgesteld en geen voorafgaande concessie of machtiging geëischt ter verzekering van

een betere contrôle, waarom het gebruik zoozeer vrijgegeven? Het *opvangen* van berichten voor anderen bestemd is niet verboden, ieder mag dus het geheele openbare radioverkeer beluisteren en daaruit opnemen wat van zijn gading is; zelfs *het gebruik ten eigen bate* van het opgenomene is geoorloofd; men bedenke, wat dit ten opzichte van handelsberichten wil zeggen. Alleen heeft men zich te onthouden van het houden van aantekening en het mededeelen aan derden of in het openbaar.¹⁾

Houdt men het mogelijke in het oog, dan is het antwoord op de bovengestelde vraag ten deele bevestigend, ten deele ontkennend.

Allereerst wat het „hebben” betreft. Het is mogelijk een ontvanginrichting geheel binnenshuis op te stellen. Aangezien een ontvanginrichting zich in het algemeen niet verraadt door het uitzenden van elektrische golven en er evenmin technische middelen bestaan tot het opsporen van deze inrichtingen, zou de eisch van concessie of machtiging voor geheel binnenshuis opgestelde ontvanginrichtingen een eisch zijn, waarvan de naleving meestal niet te controleren zou zijn en die dus velen tot ongestrafte overtreders zoude maken. Uit een oogpunt van wetgevend beleid is een bloote aangifte, als maatregel van orde, hier dus de aangevezene oplossing.²⁾ Er zijn evenwel ook ontvanginrichtingen, die ten deele buitenshuis zijn opgesteld; de antennes op de daken zijn langzamerhand een onderdeel van het stadsbeeld geworden. Voor deze inrichtingen, die haar aanwezigheid door een uiterlijk kenteken verraden, zou dus de eisch eener concessie of machtiging mogelijk zijn. En tevens zeer gewenscht, omdat deze inrichtingen met een kleine technische verandering tot, uit een oogpunt van misbruik en ordeverstoring zooveel gevaarlijker, seininrichtingen zijn te maken. Voor deze laatste categorie is onze wetgeving dus te vrijgevig. Voor hen ware een concessie of machtiging te eischen, die door de daarbij te stellen voorwaarden zooveel meer waarborgen kan inhouden.

Bezien we thans de bepalingen betreffende het gebruik. Ook voor deze geldt, dat ze gedeeltelijk wel en gedeeltelijk niet te ruim zijn. Niet te ruim, wat aangaat het bloote opnemen en het gebruik maken; beide zouden zoo goed als nooit te bewijzen zijn. Uit een oogpunt van beleid zijn ze dus beter vrij te laten, in tegenstelling met het aantekenen en openlijk bekend maken, die beide waarneembare sporen achterlaten en welker achterhaling voor het overgrote deel gewaarborgd is bij een goed ingerichte en werksame contrôle- en opsporingsdienst. Legislatief is verder strekkende bescherming dan thans bestaat niet mogelijk; de techniek zal hier op den duur middelen moeten vinden.³⁾

Te ruim zijn de bestaande bepalingen evenwel door de afwezigheid van nadere voorwaarden, waaronder het aantekenen enz. van berichten geoorloofd is. Het is inderdaad een eenigszins zonderlinge toestand, in strijd met wat ten aanzien van de draadtelegraaf geldt, dat men de berichten zelf aan het voertuig daarvan ontleent en niet wacht tot ze door de administratie in schriftelijken vorm worden afgeleverd. Dit laatste voor te schrijven zou in verband met den aard van het verkeersmiddel weer te ver gaan. Wel evenwel is het stellen van nadere voorwaarden gewenscht ter voorkoming van ongewenschte toestanden.

¹⁾ Te vermelden is nog artikel 441 van het Strafwetboek, dat zich beperkt tot het verbieden van publicatie.

²⁾ De ervaringen in andere landen met den eisch van concessie of machtiging opgedaan, bevestigen dit. Algemeen is de klacht, dat er zooveel inrichtingen zonder die bestaan. Men komt dan ook o.a. in Frankrijk hoe langer hoe meer van dien eisch terug.

³⁾ Wel dient hier nog te worden gewezen op het bovengenoemde Koninklijk besluit van 22 November 1921 (S. 1334), volgens hetwelk ieder uitdrukkelijk kan verlangen, dat een door hem aangeboden telegram per draad en niet per radio wordt verzonden.

De voornaamste daarvan zijn de volgende:

Er is voor het telegraafbedrijf een gevoelig verlies aan inkomsten te vreezen, indien de reeds thans bestaande en volgens de thans geldende wettelijke bepalingen geoorloofde berichtenzending per radio door stations in het buitenland aan ontvanginrichtinghouders hier te lande algemeen mocht worden (binnenlands is zulk een berichtenzending niet te vreezen, aangezien de voor seininrichtingen geëischte concessie of machtiging de gelegenheid geeft ze te verbieden). Dergelijke berichtenzending is ook om andere dan financiële redenen ongewenscht.

Er is bovendien een verdere uitbreiding te verwachten van de nu reeds bestaande gewoonte om vreemd radioverkeer — b.v. de verbinding tusschen Londen en Parijs, die belangrijk is uit een handelsoogpunt — af te luisteren en daaruit op te teekenen wat van belang is. Wanneer de aldus aangeteekende berichten tusschen derden in het buitenland (d.w.z. tusschen personen, die tot hem die ze hier te lande opteekent, in geen enkele relatie staan) worden gewisseld, is een dergelijke handelwijze ook volgens de thans geldende voorschriften ongeoorloofd. Het komt echter ook voor, dat de geadresseerde van berichten tusschen twee buitenlandsche stations gewisseld, is een vertegenwoordiger, lasthebber enz. in den vreemde van dengene, die ze hier te lande aantekent. Volgens de geldende bepalingen geschiedt dan meestal niets ongeoorloofds, immers het zal den opnemer hier te lande gewoonlijk niet moeilijk vallen van zijn vertegenwoordiger een toestemming te verkrijgen, om aan dezen gerichte telegrammen aan te teekenen, waardoor ze geacht kunnen worden ook voor den opnemer hier te lande bestemd te zijn. Evenwel is hier weer een geldelijk nadeel voor de Nederlandsche administratie te vreezen; immers de opnemer hier te lande behoeft nu het bericht *zichzelf* niet te laten toeseinen. Een Nederlandsch station wordt er dus niet bij betrokken en daardoor blijven baten voor de telegraafadministratie uit.

De beide genoemde toestanden zouden zijn te voorkomen door het aantekenen enz. van radioberichten, die voor hem, die zulks doet, bestemd zijn, alleen toe te staan, indien de berichten worden gericht aan een Nederlandsch openbaar radiostation, d.w.z. worden verzonden in een officieel met Nederland bestaand radioverkeer. De contrôle op de naleving van dit voorschrift zou allereerst voor rekening komen van den bovengenoemden contrôle- en opsporingsdienst. Maar bovendien is, althans wat de berichtenzending uit het buitenland aan ontvanginrichtinghouders hier te lande betreft, hier nog een andere contrôle mogelijk. Radio-ontvangst is op zichzelf technisch niet constateerbaar; iemand evenwel, die zich direct uit den vreemde berichten doet toeseinen, verraadt zichzelf, wanneer er slechts een goed contrôlestation aanwezig is, door het adres van dat bericht onmiddellijk. Naast de administratieve treedt hier dus de technische contrôle. Bovendien kan de Nederlandsche telegraafadministratie door mededeeling aan buitenlandsche administraties van het hier geldende verbod deze berichtenzending nagenoeg geheel voorkomen. Deze onderlinge samenwerking is ook vooral nuttig, ingeval iemand hier te lande het verbod zou willen ontduiken door zich onder een gefingeerden naam te doen seinen.

Met deze twee aanvullingen ten aanzien van de ontvanginrichtingen is naar mijne meening, althans wat de beginselen betreft, de grens van het mogelijke bereikt.

Mr. G. H. DIJKMANS VAN GUNST.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE NIEUWE CAMPAGNE VOOR INFLATIE.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons d.d. 27 October 1923:

De kleine vlucht voor het Pond, die gedurende de laatste veertien dagen heeft plaats gevonden, is een

verschijnsel, dat men geheel kan toeschrijven aan de herleving van de beweging tot verlaging van de waarde van het Pond. Dit is te merkwaardiger in zoverre feitelijk niemand, één richting uitgezonderd, dit wenscht. Wat noodig is, krijgt men te hooren, is stabilisatie. De inzichten verschillen echter onvermijdelijk ten aanzien van het niveau, waarop zij zal moeten plaats vinden.

Het schijnt mij zeer wenschelijk de verschillende groepen te onderscheiden, die thans in het openbaar een wijziging in de geldpolitiek bepleiten.

In de eerste plaats is daar de richting, waarbij de Minister van Arbeid, de heer Montague Barlow, zich een oogenblik scheen aan te sluiten, die gelooft, dat alles wat noodig is ten einde het vertrouwen te doen herleven, een openbare aankondiging van de Regeering is, dat zij het voornemen koestert inflatie tot een bedrag van zoo en zooveel millioen Pond in het leven te roepen. De heer Barlow schreef in een rede, welke hij ongeveer 14 dagen geleden hield, dit denkbeeld, dat naar zijn meening het overwegen waard was, toe aan den heer Goodenough, president van Barclay's Bank, die zich aldus genoodzaakt zag het vaderschap van het plan snel te ontkennen. Deze zeer ruwe inflatie-opvatting is inderdaad het geesteskind van Commander Burney, een zeer bekwaam officier en uitvinder, doch dien men in economische zaken moeilijk een autoriteit van den eersten rang kan noemen. Intusschen is de toeschrijving van het denkbeeld aan den heer Goodenough in één opzicht veelbetekenend, aangezien hij onder de „big five” de meening vertegenwoordigt, die wellicht de critiek op de politiek van het Cunliffe rapport het meest sympathiek gezind is. En in een rede, die hij kort na die van Minister Barlow hield, ging hij zoover, er aan te twijfelen, of een deflatiepolitiek wel samen kon gaan met het voortduren van groote, internationale emissies op de Londensche markt, een wel wat wonderlijke opvatting, indien men overweegt, dat waardedaling van het geld moeilijk een prikkel tot sparen op groote schaal genoemd kan worden.

Overgaande tot de politieke partijen is het belangwekkend waar te nemen, dat men bij de bestrijding der deflatiepolitiek drie groepen van journalisten ontmoet. In de Conservatieve Partij is het Mr. St. Loe Strachey van het zeer hoogstaande weekblad „The Spectator”, die Zaterdag jl. het Britsche publiek verbaasde door de geheele deflatie aan te vallen en in verband met zijn artikel een correspondentie, aanhaalde waarin „My dear McKenna” en „My dear Strachey” elkander goedkeurend op den rug klopten ten aanzien hunner respectievelijke opvattingen betreffende het geldwezen. Mr. Strachey meent, dat wij te doen hebben met „toevallige deflatie”. Hiermede bedoelt hij, dat de Regeering het prijsniveau kan beheerschen door den omvang der vlottende schuld te wijzigen. Hij zegt het volgende: „De regeering heeft een groote vlottende schuld in den vorm van schatkistbiljetten, welke in hoofdzaak door de banken worden gehouden. De regeering kan deze schuld fundeeren in een permanente omzetten doof van het publiek te leenen, in welk geval het geld, dat voor expansie van het bedrijfsleven beschikbaar is, vermindert, aangezien het aflossen van een bankvoorschot een gelijke deposito doet verdwijnen. Aldus zullen door fundeering groote bedragen aan het bedrijfsleven onttrokken worden”. Het is voorzeker een ietwat zonderling denkbeeld, dat crediteuren meer kunnen uitleenen, indien hun debiteuren hun schulden niet betalen, doch deze opvatting ligt aan de redeneering van den heer Strachey ten grondslag en het is daarom opmerkelijk, dat de heer McKenna haar blijkbaar in het openbaar heeft willen ondersteunen. Zijn brief, dien de Spectator aanhaalde, behelsde, dat „deflatie niet minder nadeelig is dan inflatie. Een politiek van inflatie of deflatie behoort nooit te worden aanvaard . . . uitgezonderd bij wijze van correctie, in welk geval de omvang der werkloosheid op een be-

paald tijdstip steeds den aard van het toe te passen medicijn zal bepalen". Doch daar de werkloosheid nooit geheel verdwijnt zou dit beteekenen, dat de inflatie ook nooit zou kunnen ophouden, een conclusie, die de heer McKenna wel niet gaarne zal willen onderschrijven!

De opvatting van den heer McKenna slaat een brug naar die van de tweede groep journalisten. De heer Keynes en de intellectueele medewerkers van de „Nation” hangen haar in het bijzonder met betrekking tot de toekomst aan. Zij zijn bevreesd, dat wanneer de handel eenmaal herleeft, aan deze herleving een rem zal worden aangelegd, tenzij de grens van ongeveer 271 millioen, welke krachtens het Cunliffe rapport thans aan den omvang der fiduciaire circulatie gesteld wordt, wordt verwijld. Achter hun aanval op deze grens ligt een ander motief verborgen. Wat de heeren Keynes en Henderson, de redacteur van de „Nation”, wenschen, is een permanente papieren standaard, waarbij de omvang der circulatie uitsluitend zal worden gecontroleerd door het disconto. Hun tegenstanders voeren aan, dat indien men aan de fiduciaire grens strict vasthoudt, een groter vraag naar ruilmiddel, zich zal manifesteren door een stijging van de waarde van schatkistbiljetten tot goudpariteit bereikt wordt en goud zal binnenvloeien, waardoor de omvang der circulatie automatisch zal worden geregeld, gelijk voor den oorlog het geval was. Voor die autoriteiten, die op stabilisatie vertrouwen, baart het denkbeeld van herleving van handel en bedrijf echter een ernstige moeilijkheid, aangezien hiermede uitzetting van den geldomloop gepaard gaat, daar het duidelijk is, dat stabiliteit niet kan samengaan met stijgende prijzen. Dit maakt de nogal rhetorische vragen, die de heer Henderson in de „Nation” van 27 October stelt, veel minder moeilijk voor zijn tegenstanders dan voor hem zelf. Hij vraagt of de tegenstanders van den heer McKenna het waarschijnlijk achten, dat het bedrijfsleven zich zal herstellen zonder prijsstijging en uitzetting der circulatie. Het antwoord hierop is „neen”, maar hieruit volgt geen samengaan met Mr. Henderson ten aanzien van stabilisatie. Bovendien is dit antwoord niet onverenigbaar met de opvatting, dat de grens van het Cunliffe rapport gehandhaafd moet worden.

Een derde groep wordt vertegenwoordigd door die stroomingen in de Arbeiderspartij, die het werkloosheidsvraagstuk willen oplossen door vast te houden aan de stabilisatiepolitiek. De leider in dit opzicht is de heer Lloyd, die onder een pseudoniem zijn inzichten bepleit in het onder redactie van den heer Brailsford uitgegeven weekblad „The New Leader”, hetwelk de intellectueelen in de Onafhankelijke Arbeiderspartij vertegenwoordigt. De heer Lloyd heeft echter in het verleden zijn inzichten ook uiteengezet in de bescheiden bladzijden van „The New Statesman” en zal dit waarschijnlijk in de toekomst blijven doen. Hij wenscht niet alleen stabilisatie van de geldwaarde door controle van den omvang der circulatie, doch prijst stabilisatie van de prijzen van grondstoffen door regeeringsingrijpen evenzeer aan, waardoor hij de semi-democratische plannen van den heer Bruce, den Australischen Eersten Minister, raakt. Voor zoover men zien kan heeft dit denkbeeld de arbeiderspartij nog niet van de been geworpen en wel eenvoudig hierom, omdat zij het onlangs noodig heeft geacht een rem aan te leggen aan het optreden van een zekeren Major Douglas, die allerlei wilde inflatieplannen bepleitte, opdat de productie maar nooit zou eindigen.

In zakenkringen gelden natuurlijk de argumenten van journalisten en economen minder dan die van de organisaties uit het bedrijfsleven. De Federation of British Industries, die altijd de oppositie tegen het Cunliffe-rapport heeft vertegenwoordigd, heeft zich wederom over dit punt tot den eersten Minister gewend en om een nieuw onderzoek van de geldpolitiek verzocht.

Wij hebben hier te maken met de meening van een

zeer groot en krachtig georganiseerd deel van het bedrijfsleven. Zij heeft daarom ook niet nagelaten sterk de belangstelling te trekken en een oogenblik scheen het zelfs alsof zij het pleit zou winnen. Gelukkig deed de daling van het Pond in de laatste veertien dagen het wantrouwen van de City dermate toenemen, dat het begin van een reactie in zakenkringen zeer duidelijk valt te bespeuren. Sir Arthur Balfour van the Association of British Chambers of Commerce, geen lichaam, waarvan men het waarschijnlijk zou achten, dat het zich zou verzetten tegen maatregelen, die de waarde van het geld doen dalen, heeft op zeer krachtige wijze de gevaren beschreven, die met inflatie van elk soort gepaard gaan. De Voorzitter van de Londensche Kamer van Koophandel, Lord Kylsant, wees ook met nadruk op de verschrikkelijke gevaren aan inflatie verbonden en ten slotte heeft de eerste minister in zijn Donderdag j.l. te Plymouth gehouden rede uitdrukkelijk geweigerd zich met ieder denkbeeld, dat tot inflatie zou kunnen leiden, bezig te houden. Hij zeide, dat er geen spoor van waarheid was in de geruchten, dat de regeering voornemens zou zijn af te stappen van hetgeen in Engeland wordt beschouwd als een gezonde financieele politiek. Met deze uitspraak kan men den directen aanval der politici op de Cunliffe-politiek min of meer als geïndigd beschouwen. Aan de intellectueelen der anti-Cunliffe-richting wordt er het stilzwijgen niet door opgelegd. Wat op het oogenblik noodig schijnt te zijn is een veel nauwkeuriger onderzoek naar hetgeen werkelijk bedoeld wordt, wanneer men spreekt van en aandringt op stabilisatie. Wat de Keynes-Henderson-richting op het oogenblik wil, is in het geheel geen stabilisatie, doch prijsstijging, omdat, zooals de heer Henderson in de „Nation” van 27 October j.l. opmerkt, het mogelijk is het prijsniveau stabiel te houden, zoo spoedig de verschuivingen, welke met het herstel gepaard gaan, hebben plaats gevonden en normale bedrijvigheid is ingetreden. Is dit stabilisatie? Het is het slechts nadat de waarde van het geld verminderd is en noodig is thans aan te toonen, dat de krachten, die een waardedaling van het geld bewerkstelligd hebben, op een bepaald oogenblik kunnen worden geremd zonder tegenkrachten in het leven te roepen, die een tegengestelde prijsbeweging veroorzaken. Stabilisatie op den langen duur is natuurlijk een geheel verschillende zaak. In dit opzicht kan men den gouden standaard als wenschelijk of onwenschelijk beschouwen, maar in ieder geval moet de vraag, of een papieren of gouden standaard op den duur het prijsniveau meer stabiel houdt, zeer duidelijk onderscheiden worden van de vraag of op een discontopolitiek of wat ook gerekend kan worden, ten einde de fluctuaties, die in korte perioden plaats vinden, te vermijden. Slechts omdat wij hier te lande een fiduciaire circulatie hebben worden deze twee zijden van het vraagstuk doorengemengd, terwijl de Cunliffe-politiek, zij moge dan goed of slecht zijn, moet worden beschouwd als een stap naar de oplossing, niet van een vraagstuk, dat zich over een korte, doch van een, dat zich over een lange periode uitstrekt. Doordat de critici den nadruk leggen op het eerste schijnen zij mij toe het kleine en het groote vraagstuk te verwarren.

T. E. GREGORY.

Naschrift. Er zij nog op gewezen, dat zelfs wanneer men op het standpunt staat, dat de Regeering het prijsniveau direct kan beïnvloeden door vermeerdering of vermindering van de vlottende schuld, dit niet hetzelfde is als te zeggen, dat eenige invloed van dezen aard op het huidig oogenblik wordt uitgeoefend. Een blik op de cijfers van de vlottende schuld toont immers, dat zij in het jongste verleden eerder gestegen dan gedaald is. Zij bedroeg op 31 Maart 1923 809 millioen en nu 813 millioen. Van dit bedrag was 616 millioen schatkistbiljetten, thans 634 millioen. Een dergelijk beloop vertoonen de deposito's. Zij daalden in het begin van het jaar, toen de be-

drijvigheid wat toenam en stegen ononderbroken van April tot einde Juli van 1596 miljoen in Maart tot 1638 miljoen in Juli. Sindsdien zijn zij gedaald, doch staan met 1609 miljoen in September nog aanzienlijk boven het laagste peil, dat in Maart bereikt werd. De conclusies, welke uit de cijfers der vlottende schuld en deposito's vallen te trekken, zijn dus in ieder geval ongunstig voor de hierboven uiteengezette theorie.

G. T.

AANTEKENINGEN.

De landbouwcrisis in de Vereenigde Staten. — In wijziging der organisatie van het landbouwcrediet, met name door uitbreiding van de mogelijkheid crediet van middelbaren looptijd (6 mnd.—3 jaar) te verkrijgen en in verbetering van den afzet door het oprichten van coöperatieve vereenigingen, meent men in de Vereenigde Staten, gelijk bekend, middelen gevonden te hebben ter bestrijding van de depressie, waaronder de landbouw aldaar sinds 1920 gebukt gaat. Dat niet allen, ook niet alle belanghebbenden zoo denken, kan blijken uit het artikel van den President of the American Farm Bureau Organisation, J. R. Howard, in No. 10 der Reconstruction Numbers van den Manchester Guardian,¹⁾ waarin op het uitvallen van Europa als groot-consument als oorzaak der malaise wordt gewezen. Voor een resumtie van andere critiek van dezelfde strekking zij verwezen naar het artikel van Dr. H. W. A. Beenhouwer, op pgn. 466 en 483 van dezen jaargang, waarin o.m. de nieuwe „Agricultural Credits Act 1923” besproken wordt.

Het blijkt thans meer en meer, dat achter het streven naar uitbreiding der credietmogelijkheden en verbetering der coöperatieve organisaties vaak de gedachte staat, dat de landbouw uit de moeilijkheden geraken zal, wanneer hij er slechts in slaagt door middel der coöperatieve organisaties van de landbouwcredietinstellingen de noodige voorschotten te verkrijgen, om groote voorraden uit de markt te nemen en tot beter tijden aan te houden.

Waar men blijkbaar bij den Amerikaanschen boer al gauw teveel inzicht in financiële zaken veronderstelt, kan het geen verwondering baren, dat een dergelijk, zoo eenvoudig uitzienend plan, talrijke aanhangers zou vinden.

Aan ernstige bestrijders ontbreekt het evenwel ook niet. Onder hen schaart zich de bekende econoom van de Chase National Bank, Dr. Benjamin M. Anderson, die in een zeer lezenswaardige rede voor de Montana Bankers' Association eenige weken geleden de kwestie van het landbouwcrediet en den coöperatieven afzet behandelde.

Een samenvatting van de hoofdpunten dezer rede, in haar geheel opgenomen in het Chase Economic Bulletin, komt op het volgende neer.

Gewijzigde methoden voor afzet en credietverleening, welke uitnemende resultaten zij ook op den langen duur mogen hebben, zijn slechts zwakke en weinig beteekenende geneesmiddelen voor de huidige landbouwcrisis. De moeilijkheden, waarvoor de boeren zich gesteld zien, komen voort uit de verbreking van het economisch evenwicht van de wereld. Aangezien Europa gedesorganiseerd is en de productie in de rest van de wereld als gewoonlijk voortgang vindt, bestaat er een betrekkelijke schaarschte aan industriële bedrijvigheid en een betrekkelijk overschot van agrarische producten, grondstoffen en scheepsruimte. Het is niet een algemeene overproductie, doch de evenredigheid is verbroken en dit beteekent, dat in bepaalde takken van bedrijf overproductie heerscht, waarvan tarwe en varkens treffende voorbeelden zijn. Groote nieuwe credieten op te nemen zou voor den landbouw thans beteekenen het investeren van nieuw kapitaal in een reeds te zeer uitgedijde industrie. Vergroote agrarische productie en nog lager prijzen

¹⁾ Vrg. het artikel „De Intergeallieerde Schulden” op pgn. 92 van dezen jaargang.

zouden het gevolg zijn. Op deze wijze worden de boeren niet geholpen.

Het zou echter zeer juist zijn, indien de landbouw het reeds aangevangen proces van het fundeeren van kort loopende schuld voortzette. Er zijn gevallen, waarin de banken op het platteland kort loopend papier in hun portefeuille hebben, dat verschillende malen is hernieuwd, aangezien de boeren niet in staat zijn geweest het bij verval te betalen, wegens de lage prijzen van den oogst. Het papier is goed. De boeren zullen na verloop van tijd hun schuld kunnen aflossen, doch het papier is niet liquide en dientengevolge hebben dergelijke banken niet voldoende liquide activa om de loopende credietbehoefte hunner cliënteel te kunnen bevredigen. Waar de boeren in staat zijn op langen termijn te leenen en op deze wijze den toestand te verbeteren is het zeer wenschelijk voor alle betrokken partijen, dat zulks geschiedt.

Spr. kan ook met instemming het nieuwe credietapparaat begroeten, dat de zwaarbelaste boeren in staat zal stellen, alle hypotheeken, tegen hooge rente gesloten, door nieuwe en lage rente dragende te vervangen. Terwijl goede eerste hypotheeken op boerderijen in staten als Iowa en Illinois verstrekt worden tegen een zeer matige rente, wegens de concurrentie van verzekeringsmaatschappijen, banken, trustmaatschappijen, spaarbanken, hypotheekbanken en plaatselijke kapitalisten, zijn er andere deelen van het land, speciaal in het Zuiden en Westen, waar het locale kapitaal schaarsch is, van buiten niet veel toevloei en de rentestand overmatig hoog is. Dat deze streken door crediet-organisaties, welke gezonde obligaties uitgeven, in staat worden gesteld een beroep te doen op de centrale kapitaalmarkt om leeningen tegen lagere rentevoet te hernieuwen, dient zeer te worden toegejuicht.

De moeilijkheden, waarin de boeren zich op het oogenblik bevinden, zijn echter ten deele het gevolg van het feit, dat hun in het verleden te veel en te gemakkelijk crediet is verleend. Indien zij toen groter moeilijkheden hadden ontmoet bij het verkrijgen van crediet, dan zou het euvel der grondspeculatie minder groot en zouden zij gedwongen geweest zijn, meer van hun winst uit het hausetijdperk te besparen.

Coöperatieve afzet dient aanbevolen te worden, waar langs dezen weg technische verbetering in het afzetapparaat verkregen wordt, doch veroordeelen moet men deze methode, waar prijscontrole en aanhouden van voorraden het doel is. Er bestaat een coöperatieve vereeniging in Californië, die, in een bederfelijk product handelend, geenszins speculeert. Zij heeft haar product gestandaardiseerd en den veraf wonenden koopers garanties met betrekking tot de kwaliteit verstrekt en kan daardoor een beteren prijs maken. Zij kent door haar agenten den toestand der markten in verschillende steden en verzendt haar producten naar die, welke op een gegeven oogenblik de beste zijn, terwijl zij het locale overvoeren van de markt, wat voorkomt als producenten ongeorganiseerd zijn, vermijdt. Zij dient een locale groep producenten, wier markten verspreid en veraf liggen. Haar succes is groot en de diensten, welke zij bewijst, staan boven twijfel vast.

Coöperatie is vooral noodig bij den afzet van bederfelijke goederen en veel meer bij goederen, die moeilijk gestandaardiseerd en, gegradeerd kunnen worden als groenten, tabak of zelfs wol, dan bij tarwe of katoen.

Het is duidelijk, dat markten, waar de concurrentie zeer sterk is en in het bijzonder wereldmarkten, gelijk die voor tarwe en katoen, minder coöperatieve organisatie vereischen bij den verkoper, dan die, welke door enkele groote koopers beheerscht worden. Men moet dus van te voren wel overwegen of men coöperatie wil of niet, want coöperatie geschiedt niet kosteloos. Men moet haar onder het oog zien als een „business proposition” en een ver-

gelijkende studie van individueele gevallen is noodzakelijk.

Hoewel spr. sympathiek staat tegenover zorgvuldig uitgewerkte methoden ter verbetering van het landbouwerdiedwezen en evenzeer tegenover de coöperatie-beweging in het algemeen, verontrusten hem niettemin zeer recente voorstellen, die hierop neerkomen, dat door de coöperatieve vereenigingen groote voorraden zullen worden aangelegd, die door de nieuwe crediet-organisatie moeten worden gefinancierd, ten einde de prijzen van verschillende oogsten, in het bijzonder tarwe, te doen stijgen. Spr. is niet geneigd de Amerikaanse boeren aan te moedigen te speculeeren met geleend geld. Coöperatieve vereenigingen behooren afzet- en geen valorisatie-organisaties te zijn. Indien een groote coöperatieve „pool” erin zou slagen 200 miljoen bushels Amerikaansche tarwe uit de markt te nemen, dan zou dit natuurlijk gedurende zekeren tijd de prijzen doen stijgen, doch de dag der afrekening zou er slechts door worden uitgesteld. Argentinië, Canada en andere exporteerende landen zouden zich van de exportmarkten meester maken. Door de gestegen prijzen zou de tarweproductie in de wereld uitbreiden en hoe langer de „pool” het uithield, des te erger zou de uiteindelijke ineenstorting zijn.

Het geneesmiddel is niet te vinden in ongezonde speculatie, doch eerder door het kwaad in den wortel aan te tasten, nl. in Europa. De beste hulp, welke men den boeren kan verlenen, bestaat in het actief ingrijpen, ten einde het evenwicht in de groote wereldindustrieën te herstellen, doordat de V. S. erin slagen Europa terug te krijgen als groot-producent en consument, die voor voedsel en grondstoffen betaalt door een stroom van eindproducten terug te zenden.

Rectificatie. — Van de in de aantekening getiteld: *De buitenlandse handel van Sowjet Rusland*, opgenomen tabel IV, blz. 923 van het vorig nummer, publiceert „Russian Information and Review” de volgende verbeterde opgave:

	Gewicht in tonnen		Waarde in duizenden goud-roebel (basis prijzen '13)	
	1922	1923	1922	1923
Denemarken	—	5.152	—	264
Estland	28.580	77.300	3.530	5.851
Finland	82.240	61.550	2.887	3.456
Duitschland	4.490	258.850	1.104	17.527
Groot-Brittannië	36.340	59.880	5.541	5.041
Nederland	2.400	56.000	65	3.637
Italië	—	29.288	—	1.229
Lapland 1)	33.280	193.616	5.006	8.818
Polen	2.290	6.350	985	1.418
Turkije	19.720	23.670	4.041	1.842
Vereenigde Staten	—	4.310	—	359

1) 5 maanden, Januari tot en met Mei.

De conclusie van het blad, dat de voornaamste uitvoer in 1923 naar Nederland plaats vond, is dus geheel onjuist. Bij Nederland waren de cijfers voor Duitschland geplaatst.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Augustus 1923		Augustus 1922	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	56.345	f 1.697.884.000	47.574	f 1.303.552.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	3.472	„ 7.476.000	2.103	„ 9.914.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 4	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 4	16 Juli '23
	Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	N. Bk. v. Denem. 6	1 Mei '23
	Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zweedsche Rbk 4½	1 Juli '22
Javasche Bank ...	3½	1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 6	1 Mei '23
Bank van Engeland 4	5	Juli '23	Bk. v. Tsjecho-slowakijë ...	4½ 28 Mei '23
Duitsche Rijksbk. 90	15	Spt. '23	N. Bk. v. O'rijk 9	2 Sept. '22
Bank v. Frankrijk 5	11	Mrt. '22	Hong. Bank. . .	18 5 Juli '23
Belgische Nat. Bk. 5½	22	Jan. '23	Bank v. Italië. 5½	11 Juli '22
Fed. Res. Bank N.Y. 4½	21	Feb. '23	Bank v. Spanje. . .	5 23 Mrt. '23
Bank van Spanje. . .	5	23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk	6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
27 Oct. '23	2½	3	3 1/8 - 3/16	—	—	5 - 1/4 1
22-27 O. '23	2½	2½ - 3	3 1/8 - 3/16	—	—	4 - 5/8
15-20 „ '23	2 1/8 - 3/4	2 1/8 - 3	3 1/8 - 1/8	—	—	4 - 3/4
8-13 „ '23	2½ - 3 1/8	2½ - 3 1/4	3 1/8 - 1/4	—	—	4 1/2 - 5 1/4
23-28 O. '22	3 3/8 - 7/8	3 3/4 - 4 1/4	2 1/8 - 1/2	—	—	4 - 6 1/4
24-29 O. '21	4 3/8	3 - 3/4	3 1/4 - 3/4	—	—	4 1/2 - 6
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 3/4 - 2 1/2

1) Noteering van 26 October.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Door de groote vraag naar Dollars in het begin der week werd Londen aanvankelijk meegetrokken en steeg tot ca. 11,57. Bij de ontspanning die later voor het eerste devies ontstond, werden ook Ponden weder gemakkelijker en liep de koers weder terug tot het punt van uitgang. Ook Dollars waren per resto niet veranderd. Parijs en België openden flauw. Later werd blijkbaar weder meer steun verleend en ook op betere politieke berichten stegen de koersen niet onbelangrijk. Slot 15,20 en 13,10 eerder bieden. Marken opnieuw lager. Er werd zelfs voor 2 1/2 cent per milliard afgedaan. Skandinavie iets vaster. Ook Zwitserland en Spanje beter. Buenos Aires nog steeds flauw, hoewel de koers niet veel lager was. Indië onveranderd.

30 October 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
22 Oct. 1923	11.55	0.06 1/4	0.0036	14.97 1/2	12.86 1/2	2.56 1/2
23 „ 1923	11.56 3/4	0.03 1/4	0.0036 1/4	14.81	12.61	2.58 1/2
24 „ 1923	11.56 3/4	0.03	0.0036 1/4	14.97 1/2	12.84 1/2	2.57 1/2
25 „ 1923	11.55 3/4	0.02 1/2	0.0036 1/4	14.90	12.87	2.57 7/16
26 „ 1923	11.55 3/4	0.035	0.0036 1/4	15.05	12.91 1/2	2.57 5/16
27 „ 1923	11.55	0.035	0.0036 1/4	15.25	—	—
Laagste d.w. 1	11.53 3/4	0.02	0.0035	14.75	12.55	2.56
Hoogste „ „ 1	11.57 3/4	0.10	0.0037 1/2	15.27 1/2	13.20	2.58 3/4
20 Oct. 1923	11.54 3/4	0.17 1/2	0.0036	15.22 1/2	13.18 1/2	2.55 3/8
13 „ 1923	11.54 3/4	0.55	0.0035 7/8	15.52 1/2	13.22 1/2	2.54 3/8
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 19 October. 3) Idem van 12 October.

4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Christiana *)	Zwitserland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
22 Oct. 1923	67.35	44.65	39.30	45.72 1/2	34.25	96 1/2 - 7/8
23 „ 1923	67.75	44.75	39.40	45.90	34.40	96 1/2 - 7/8
24 „ 1923	67.75	44.75	39.60	45.87 1/2	34.57 1/2	96 1/2 - 7/8
25 „ 1923	67.80	44.85	39.60	45.85	34.25	96 1/2 - 7/8
26 „ 1923	67.80	44.80	39.55	45.82 1/2	34.30	96 1/2 - 7/8
27 „ 1923	67.75	44.75	39.50	45.82 1/2	34.40	96 1/2 - 97
L'ste d. w. 1	67.30	44.60	39.15	45.60	34.15	96 1/2
H'ste „ „ 1	67.90	44.90	39.65	45.95	34.65	96 7/8
20 Oct. 1923	67.35	44.72 1/2	39.45	45.72 1/2	34.37 1/2	96 1/2 - 7/8
13 „ 1923	67.30	45.20	40.—	45.80	34.45	96 1/2 - 97
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in % per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in % per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
27 Oct. 1923	4.49.87	5.93	0.017	38.77
Laagste d. week	4.48.87	5.80	0.010	38.77
Hoogste " "	4.50.25	6.03	0.020	38.97
20 Oct. 1923	4.50.87	5.90	0.075	39.10
13 " 1923	4.53.50	6.08	0.20	39.30
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81½	40½/16

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	13 Oct. 1923	20 Oct. 1923	22/27 Oct. '23 Laagste Hoogste	27 Oct. 1923
Alexandrië ..	Piast. p. £	9715/32	9715/32	9715/32 9715/32	9715/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10 1/10	1/10
B. Aires 1)	d. p. \$	3829/32	39	38½ 39	38½
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/4½/8	1/417/32	1/4½/8 1/47/8	1/421/32
Constantin ..	Piast. p. £	770	775	760 795	785
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/37/32	2/38/16	2/3 2/319/16	2/38/8
Lissabon 1)	d. per Mil.	27/32	27/32	27/32 27/32	27/32
Madrid	Peset. p. £	33.50	33.61½	33.55 33.80	33.60
Mexico	d. per \$	25	25	24 26	25
Montevideo 1)	id.	39 3)	387/8	38½ 39	387/8
Montreal ...	\$ per £	4.61½/8	4.57½/8	4.53½ 4.58½	4.57½
Praag	Kr. p. £	152	151½/8	151½ 153	152½
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5½/8	5	429/32 51/16	415/16
Rome	Lires p. £	99½/8	100¼	98¾ 1017/8	99½
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/07/8	3/07/8	3/0½ 3/1½/8	3/1½/8
Singapore ...	id. p. \$	2/45/32	2/45/32	2/4½/16 2/43/16	2/4½/8
Yokohama 2)	peso p. £	39.003)	37.60	37.70 38.80	38.80
Yokohama ...	Sh. p. yen	2/129/32	2/129/32	2/115/16 2/251/32	2/21/16

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg. 3) Noteering van 12 October 1923.

NOTEERING VAN ZILVER.

te Londen N. York		te Londen N. York	
27 Oct. 1923 ..	31½/16 63¾	28 Oct. 1922 ..	34½/8 67½/8
20 " 1923 ..	31½ 64¾/8	29 Oct. 1921 ..	41½/8 71
13 " 1923 ..	317/16 63¾	20 Juli 1914 ..	24½/16 54½/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 29 Oct. 1923.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 59.038.513,74 B.-bk. " 34.720.255,86 Ag.sch. " 61.289.329,28	f 155.048.098,88
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef.	f 68.916.221,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		f 68.916.221,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 29.320.927,69 B.-bk. " 9.367.081,09 Ag.sch. " 100.693.662,43	f 139.381.671,21
Op Effecten	f 134.710.071,21	
Op Goederen en Spec.	f 4.671.600,—	f 139.381.671,21
Voorschotten a. h. Rijk		f 14.074.709,52
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 56.240.100,—	
Muntmat., Goud	f 525.535.695,—	
	f 581.774.795,—	
Munt, Zilver, enz.	f 9.086.169,48	
Muntmat., Zilver		f 590.860.964,48
Effecten		
Bel. v. h. Res. fonds	f 5.997.963,19	
id. van ½ v. h. kapit.	f 3.999.458,26	f 9.997.421,45
Geb. en Meub. der Bank		f 5.000.000,—
Diverse rekeningen		f 107.814.379,95
		f 1.091.093.466,69
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	f 5.999.469,43	
Bijzondere reserve	f 9.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop	f 1.014.701.375,—	
Bankassignatiën in omloop	f 1.552.590,34	
Rek.-Cour. { Het Rijk f — saldo's: { Anderen f 30.888.880,74		f 30.888.880,74
Diverse rekeningen	f 8.951.151,18	
		f 1.091.093.466,69
Beschikbaar metaalsaldo	f 380.764.871,31	
Op de basis van ½ metaaldekking!	f 171.336.302,10	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	f 1.903.824.355,—	

NED. BANK 29 October 1923 (vervolg.)
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opechsch. schulden	Beschikb. Metaal- saldo	Dek- kings- perc.
29 Oct. '23	581.775	9.086	1.014.701	32.441	380.765	56
22 " '23	581.777	9.778	996.129	49.847	381.690	56
15 " '23	581.774	9.732	1.001.993	44.444	381.548	57
8 " '23	581.775	9.091	1.005.213	34.689	382.215	57
1 " '23	581.767	9.605	1.012.454	32.520	381.706	56
30 Oct. '22	581.789	8.915	994.242	24.023	386.355	58
31 Oct. '21	605.969	8.921	1.056.405	48.855	393.098	56
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521½	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen 2)
29 Oct. 1923	155.048	18.000	139.382	68.916	107.814
22 " 1923	156.203	19.000	128.522	56.437	126.963
15 " 1923	157.341	19.000	130.437	48.723	131.819
8 " 1923	158.767	19.000	133.641	49.989	122.066
1 " 1923	146.772	7.000	163.682	51.737	108.159
30 Oct. 1922	214.979	65.000	119.485	75.700	29.333
31 Oct. 1921	317.984	126.500	129.264	39.707	17.735
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van ½ metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	22 Oct. 1923	29 Oct. 1923
Aanschatkistpromessen waarv. direct bij Ned. Bk.	f 278.990.000,—	f 297.490.000,—
Aan schatkistbiljetten	„ 19.000.000,—	„ 18.000.000,—
Aan zilverbons	„ 206.318.000,—	„ 206.318.000,—
Tegood v. d. Postch. en Gdst. bij 's Rijks Schatkist	„ 29.104.979,—	„ 28.209.440,50
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„ 106.558.196,53½	„ 106.558.196,53½
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting)	„ 155.335.839,35½	„ 158.185.953,07½
Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst.	„ 31 Augustus 1923 79.670.697,23	„ 30 September 1923 82.213.696,88
Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.		„ 31.246.819,91

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.
De Minister van Koloniën maakt bekend:

	20 Oct. 1923	27 Oct. 1923
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 146.231.157,53	f 149.296.457,83
Ind. Schatk. prom. in oml.	„ 79.100.000,—	„ 79.100.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ 7.700.000,—	„ 14.600.000,—
Muntbiljetten in omloop	„ 41.800.000,—	„ 41.800.000,—

1) Tegood van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opechsch. schulden	Beschikb. metaal- saldo
27 Oct. 1923	222.500	259.500	140.000	142.600	
20 " 1923	223.000	263.000	140.000	142.400	
13 " 1923	222.500	263.000	135.000	142.900	
22 Spt. 1923	161.285	61.025	200.240	132.730	144.277
15 " 1923	160.860	60.921	264.986	134.080	142.515
8 " 1923	160.591	61.110	264.437	128.246	144.068
28 Oct. 1922	155.083	55.447	264.109	124.929	133.431
29 Oct. 1921	162.160	24.043	292.034	105.746	107.073
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ^a

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Belee- ningen	Voor- schotten aan het Gouv. nem.	Diverse reke- ningen 1)	Dek- kings- per- centage
27 Oct. 1923		171.740	14.600 ^s	***	56	
22 " 1923		176.500	7.700 ^s	***	55	
13 " 1923		176.000	6.100 ^s	***	56	
22 Spt. 1923	38.065	33.404	94.625	—	27.366	57
15 " 1923	38.174	34.841	95.588	—	31.439	56
8 " 1923	38.320	38.173	88.462	—	28.554	56
28 Oct. 1922	36.584	26.017	111.960	—	29.008	54
29 Oct. 1921	35.375	20.457	125.394	27.881	11.543	47
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis ½ metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opelsch. schulden	Disconto's	Div. rekening(en) ¹⁾
22 Sept. 1923..	1.185	1.597	1.214	1.159	730
15 „ 1923..	1.185	1.692	1.097	1.157	745
8 „ 1923..	1.185	1.710	1.025	1.180	673
1 „ 1923..	1.195	1.791	1.001	1.179	594
23 Sept. 1922..	1.277	1.718	894	1.158	464
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.
BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
24 Oct. 1923	127.674	123.111	280.174	27.000	235.509
17 „ 1923	127.671	123.363	282.145	27.000	237.643
10 „ 1923	127.671	123.909	283.599	27.000	239.102
3 „ 1923	127.760	124.783	283.943	27.000	239.695
25 Oct. 1922	127.433	121.886	287.170	27.000	244.253
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
24 Oct. '23	41.134	71.872	13.957	105.641	24.313	20,33
17 „ '23	41.609	71.731	15.792	103.959	24.058	20,09
10 „ '23	41.229	71.309	13.501	104.911	23.511	19,85
3 „ '23	44.659	71.260	11.504	108.762	22.626	18,81
25 Oct. '22	47.654	71.435	15.201	110.180	23.996	19,14
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in Milliarden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Waar. bij Buitt. circ. bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ²⁾
6 Oct. '23	18,3	0,444	0,011	875.472	46.933.001	2
30 Sept. '23	20,9	0,444	0,011	941.064	28.228.815	3
23 „ '23	20,8	0,470	0,011	292.338	8.627.730	3
15 „ '23	20,8	0,490	0,011	299.147	3.183.681	9
7 Oct. '22	1,0	1,005	0,050	23	344	7
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065	1,9	93

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handels-wissels	Schakst-papier		Totaal uitgegeven	In kas bij de Rijksbank
	76833.392	6.601.917	70231.475	27143.369	875.500	875.500
	48876.318	3.660.094	45216.224	16966.615	941.100	941.100
	14430.054	2.200.636	12229.418	6.152.754	292.200	292.200
	4.511.462	703.029	3.808.433	1.954.397	299.157	299.147
	400	54	346	87	37	28
	0,751	0,751	—	0,944	—	—

¹⁾ Onbelast.

²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waaraan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
25 Oct. '23	5.539.031	1.864.321	295.540	575.400	23.400.000
18 „ '23	5.538.629	1.864.321	295.223	577.272	23.500.000
11 „ '23	5.538.547	1.864.321	295.073	578.111	23.700.000
26 Oct. '22	5.533.160	1.897.967	287.827	572.751	23.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	3.088.658	17.928	2.184.920	37.670.009	1.978.043	55.414
	3.031.201	17.941	2.202.619	38.086.964	1.967.317	21.751
	3.091.102	17.950	2.255.320	38.489.354	1.965.423	21.399
	2.152.620	31.721	2.109.554	36.693.634	2.109.259	60.289
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen	Circu-latie	Rek. Crt. partie.
25 Oct. '23	350.343	84.653	480.000	1296.563	7.134.737	270.770
18 „ '23	349.965	84.653	480.000	1303.319	7.128.877	248.637
11 „ '23	349.626	84.653	480.000	1302.012	7.183.185	179.840
26 Oct. '22	336.493	84.653	480.000	819.431	6.543.145	71.712

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circula-tie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitenl.		
10 Oct. '23	3.122.394	2.134.647	—	71.529	2.288.580
3 „ '23	3.115.830	2.114.771	—	72.160	2.272.308
26 Sept. '23	3.116.604	2.115.293	—	76.094	2.247.830
11 Oct. '22	3.089.980	2.254.040	—	120.037	2.320.115

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem Dek-kings-perc. ²⁾
10 Oct. '23	1.051.424	1.905.755	109.676	74,41	76,1
3 „ '23	1.054.563	1.936.237	109.669	74,4	75,8
26 Sept. '23	1.034.132	1.930.073	109.657	74,6	76,4
11 Oct. '22	771.406	1.922.225	106.271	72,8	75,7

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
3 Oct. '23	770	11.983.646	1.395.681	15.296.591	4.015.597
26 Sept. '23	770	11.877.005	1.365.732	15.149.165	4.019.613
19 „ '23	770	11.891.651	1.339.553	15.267.574	4.012.034
4 Oct. '22	786	11.051.308	1.396.780	14.878.697	3.584.586

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 29 October 1923.

Eindelijk is dan in Duitsland, door den nood gedrongen, een ander geldmiddel ingevoerd. Weliswaar is het nog niet de Rentenmark, opvolgster eerst van Boden-, daarna van Neumark en behelpt de Regeering zich voorloopig met kleine coupures van de dollar-goudleening, doch officieel heeft de bevolking ten minste kennis gemaakt met andere ruilmiddelen, dan waaraan het in de laatste jaren gewend was geworden. Men kan niet ontkennen, dat het ook thans weder de omstandigheden zijn geweest, die hier imperatief zijn opgetreden. Ware het niet, dat naast de geweldige voortdurende waardevermindering van het oude geld — waardoor het toch al niet meer mogelijk was de dagelijks benodigde hoeveelheid aan biljetten te produceeren — de drukkers-staking dezen toestand had verergerd, wellicht waren er dan nog enkele weken, of althans dagen, voorbij gegaan, alvorens tot den thans genomen maatregel zou zijn overgegaan. De depreciatie van de Mark heeft wel tot het allerlaatste moment voortgang kunnen hebben; eenige leiding is van Regeeringswege of uit financieele kringen zoo goed als niet op te merken geweest. Dit heeft zeer onrechtvaardige toestanden geschapen en in de hand gewerkt, z66 onrechtvaardig, dat er thans velen zijn, die met het hun wegens arbeid of diensten uitbetaalde bedrag in papieren Marken — de goudleening is nog niet in voldoende hoeveelheid beschikbaar gesteld, om de papieren Mark reeds thans geheel te kunnen uitschakelen — niet eens de meest dringende levensbehoeften kunnen aanschaffen. Aan den anderen kant kan niet worden ontkend, dat, juist als gevolg van het lange talmien met het invoeren van een nieuw betaalmiddel, de overgang veel gemakkelijker is geworden. De hoeveelheid papieren, Marken thans in omloop, hoewel nominaal een fantastisch cijfer vertegenwoordigend, komt, in goudwaarde omgerekend, overeen met een zoo miniem

bedrag, dat het slechts weinig moeite zou behoeven te kosten, binnen enkele dagen alle papieren Marken in te trekken en te remplacieren door de coupures der goudleening. Het ligt voorts in de bedoeling — althans voor zooverre men kan concluderen uit de dagelijks zich wijzigende desbetreffende plannen — de goudleening t.z.t. weder om te ruilen in rentenmark-biljetten, waardoor ten minste het aantal wettige of erkende betaalmiddelen met één zou worden verminderd.

Het verloop van de Rentenmark zal ook thans uitsluitend afhangen van de financieele maatregelen der Regeering. Wordt energiek ingegrepen in de zeer vele misstanden, (het percentage aan regeerings-inkomsten in de derde week van September bedroeg b.v. niet meer dan 0,2 pCt. van de uitgaven), dan bestaat ten minste de kans, dat een zekere stabiliteit van het ruilmiddel en hierdoor een rustiger ontwikkeling op economisch gebied mogelijk wordt gemaakt. Het vertrouwen hierop is echter in Duitschland zelve niet zoo heel groot, hetgeen begrijpelijk wordt, indien men de gigantische taak in aanmerking neemt, waarvoor de Regeering zich geplaatst ziet, een taak, die o.a. daarom tot zoo geweldige afmetingen is uitgegroeid, omdat de leiding systematisch verzuimd heeft, reeds lang geleden orde op de zaken te stellen. Dit verzuim kan onmogelijk binnen korten tijd weder goed worden gemaakt. Een objectieve beschouwing brengt natuurlijk wel aan het licht, dat de moeilijkheden buitengewoon groot waren, in verband met de onzekerheid ten aanzien van de buitenlandsche politiek, doch het opnemen van een buitenlandsche leening b.v. ware toch niet geheel onmogelijk geweest in den tijd, toen de Regeering nog niet alle vertrouwen had verloren. Dit echter zijn dingen van het verleden; de toekomst schijnt beheerscht te zullen worden door den wil, om den Duitschen economischen wagen tenminste niet dieper in het moeras te doen zinken. Of men hierin zal slagen? Een krachtige politiek naar binnen zal moeten samengaan met buitenlandsche politiek, die meer succes brengt dan tot nu toe het geval is geweest. Wellicht kan de jongste nota-wisseling tusschen Engeland en Amerika, waarin laatstgenoemd land zich in principe bereid verklaarde tot mede-beraadslaging in een economische conferentie van alle geallieerden, aanleiding worden tot een gezamenlijk handelen, dat dit meerdere succes zal kunnen brengen.

Intmiddels heeft de beurs te Berlijn nog ten volle de verdere waardevermindering van de Mark in de koersen verdisconteerd. Die waardevermindering is natuurlijk niet versluierd door het verbod van publicatie van niet-officieele wisselkoersen. Aanvankelijk heeft dit verbod eenige onzekerheid veroorzaakt, welke zich heeft geuit in geringer aanvragen naar buitenlandsche betaalmiddelen, doch al spoedig waren deze aanvragen weder zóó omvangrijk, dat de Rijksbank opnieuw tot slechts gedeeltelijke toewijzing heeft moeten overgaan.

De markt te Londen is in verband met de hierboven gereleveerde welwillende houding van de Amerikaanse Regeering iets vaster gestemd geweest. Hierbij is ook gekomen de omstandigheid, dat weliswaar in principe besloten is tot het invoeren van een meer protectionistische politiek, doch dat de doorvoering van deze politiek voorloopig nog niet zal plaats vinden. In verband met de belofte, afgelegd door de vorige conservatieve Regeering, dat gedurende het loopende fiscale jaar geen ingrijpende veranderingen in de financieele politiek van Engeland ingevoerd zouden worden, heeft men in de City de op de Rijksconferentie aangenomen resoluties nog niet al te ernstig opgenomen. Hierbij kwam het feit, dat de redevoering van den heer McKenna, den voormaligen Kanselier van de Schatkist, duidelijk heeft doen uitkomen, dat men in leidende kringen weliswaar van meening is, dat het deflatie-proces in een te snel tempo is doorgezet, doch dat men in geenen deele er mede accoord zou gaan, indien een bewuste politiek van inflatie zou worden toegepast. De bij zeer velen nog bestaande ongerustheid dienaangaande is thans wel verdwenen. Bovendien hebben de cijfers van den buitenlandschen handel over het derde kwartaal een gunstigen indruk gemaakt. De Board of Trade doet in haar indexcijfers zien, dat de importen over dit kwartaal, indien men het cijfer 100 voor het jaar 1913 aanneemt, 92,1 hebben bedragen, de exporten 71,4 en de herexporten 76,3. Deze cijfers toonen weliswaar aan, dat het peil van vóór den oorlog nog lang niet bereikt is, doch zij maken toch een zeer bevredigenden indruk, vergeleken met die van de overeenkomstige periode van het vorig jaar. Toen was het indexcijfer voor den import 86,9, dat voor den export 69,9 en voor den herexport 80,7. Alleen de herexport is dus achteruit gegaan, hetgeen verklaarbaar is in verband met den ontredde toestand van Europa. Ook de geldmarkt te Londen is ruim gebleven, waardoor de verschillende emissies, die in

de afgelopen week hebben plaats gevonden, goed zijn geslaagd. De verwachtingen omtrent het verder verloop van den Sterlingkoers zijn optimistischer geworden.

Te Parijs is de fondsenmarkt eveneens kalm geweest. De bewegingen op de wisselmarkt hebben geen sterke wijzigingen in het koerspeil te voorschijn geroepen, wijl de daling van den Franschen Franc geen op zichzelf staand verschijnsel was, doch ten aanzien van bijna alle wisselkoersen viel op te merken. Toch was de tendens eerder iets zwakker, eensdeels in verband met het feit, dat de arbeid in het Ruhrgebied, ook na het opheffen van het lijdelijk verzet, nog geen groote vorderingen aantoonde, anderdeels als gevolg van de stijgende kosten van levensonderhoud in Frankrijk. Ook op de beleggingsmarkt is de stemming iets meer terughoudend geworden, voornamelijk doordat het animo voor de nieuwe bonds eenigszins is afgenomen, nu het verder verloop van den wisselkoers weder onzeker is.

Te New York was de stemming over het algemeen niet geanimeerd. Eigenaardig is het, dat serieuze berichtgevers uit de Unie deze lusteloze houding, die slechts voorbijgaand door een iets opgewekter tendens wordt onderbroken, alleen uit baisse-aanvallen trachten te verklaren, zonder een diepere oorzaak voor deze aanvallen op te sporen. Waarschijnlijk staat het ontbreken van een omvangrijke kooplust in verband met de minder groote activiteit in handel en industrie, die over de geheele linie valt te constateren. Het is waar, dat op dit oogenblik een vergelijking met de toestanden van een jaar geleden nog meerendeels ten gunste van dit jaar uitkomt, doch de beurs verdisconteert als gewoonlijk de toekomst en vreest, dat een voortduren van de Europeesche verwarring ook op den handel en de industrie van de Unie ten slotte een ongewenschten invloed moet uitoefenen.

Ten onzent was de fondsenmarkt, na een aanvankelijk loome houding, vast van toon. Een uitzondering hebben *beleggingspapieren* gemaakt; de stijging van den dollarkoers heeft de toch al reeds bestaande tendens voor omruiling van Nederlandsche fondsen in dollar-beleggingen in de hand gewerkt. Het verwerpen van de Vlootwet heeft mede een lichten invloed gehad, omdat men thans weder in het onzekere verkeert ten aanzien van de bezuinigingsmaatregelen der komende Regeering. Een en ander had tot gevolg, dat de meeste koersen een nadeelig verschil te aanschouwen hebben gegeven, hoewel tegen het einde der berichtweek een licht herstel viel op te merken.

	22 Oct.	26 Oct.	29 Oct.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	99 ¹⁵ / ₁₀	99 ¹ / ₁₀	99 ¹ / ₂	— ¹ / ₁₀
5 % „ „ 1918	89 ¹ / ₂	87 ¹¹ / ₁₀	87 ³ / ₁₀	— 2 ¹ / ₁₀
4 ¹ / ₂ % „ „ 1916	87 ³ / ₄	86 ¹ / ₂	86 ¹ / ₂	— ¹ / ₄
4 % „ „ 1916	79 ⁹ / ₁₀	78 ¹ / ₁₀	77 ⁹ / ₁₀	— 2
3 ¹ / ₂ % „ „	73 ³ / ₄	73 ³ / ₄	73 ³ / ₄	— ¹ / ₄
3 % „ „	63 ³ / ₄	63 ³ / ₁₀	63 ³ / ₄	— ¹ / ₄
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	53	51 ⁷ / ₈	51 ⁷ / ₈	— 1 ⁷ / ₈
7 % Oost-Indië 1921	101	100 ¹ / ₈	100 ³ / ₈	— ⁵ / ₈
6 % „ „ 1919	95 ¹ / ₂	95 ¹ / ₂	96	+ ¹ / ₂
5 % „ „ 1915	91	90 ¹ / ₂	90 ¹ / ₂	— ¹ / ₂
5 % Rusland 1906	4 ⁵ / ₁₀	4	5	+ ¹ / ₁₀
4 % Rusl. bij Hope & Co.	5	4 ⁵ / ₈	—	— ³ / ₈
4 % Japan 1899	66 ⁷ / ₈	63 ³ / ₄	64 ¹ / ₂	— 2 ⁵ / ₈
5 % Brazilië 1895	46 ¹ / ₈	46 ¹ / ₈	45 ¹ / ₈	— 1
8 % San Paulo 1921	96 ⁷ / ₁₀	95 ¹ / ₂	95 ¹ / ₂	— ¹⁵ / ₁₀
6 % Amsterdam 1920	100 ¹ / ₂	—	—	—
7 % Rotterdam 1920	101 ⁷ / ₈	100 ¹ / ₂	100 ¹ / ₂	— 1 ⁷ / ₈

Daarentegen was de aandelenmarkt, zooals reeds opgemerkt, veel beter van stemming. Vooraan stonden hier *petroleumfondsen*, in de eerste plaats wel aandelen Koninklijke Petroleummaatschappij. De energieke pogingen van den heer Deterding om uit den tegenwoordigen toestand, zoowel in Californië en Mexico, als in Rusland, het grootst mogelijk voordeel voor de door hem geleide onderneming te behalen, hebben niet nagelaten een zeer gunstigen indruk op de beurs te maken. Ook *tabaksaandelen* konden zich herstellen; na de jongste vrij groote daling hebben de meeste koersen een verbetering te aanschouwen gegeven, hetgeen in verband met geëffectueerde dekkingsaankopen goed te verklaren is. *Rubberwaarden* bleken ook iets meer vraag te ontmoeten; toch was de stemming hier aarzelend. Weliswaar hebben de minder groote fluctuaties in den prijs van het product te Londen hier een gunstigen invloed uitgeoefend, doch men heeft er toch de voorkeur aan gegeven een min of meer afwachtende houding aan te nemen.

Suikeraandelen daarentegen hebben een reactie te aanschouwen gegeven, ondanks het feit, dat de V. J. S. P. regelmatig met hare afdoeningen voort gaat. Men schijnt

echter ter beurze te vreezen, dat de ongeanimeerde houding van Cubasuiker te New York ten slotte ook een druk op de Indische suikermarkt zal moeten uitoefenen.

Binnenlandsche industriële aandelen waren over het algemeen lusteloos en lager in koers.

	22 Oct.	26 Oct.	29 Oct.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	113½	—	—	
Incasso Bank	87	—	—	
Koloniale Bank	164¼	162	161¾	- 2½
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	127¾	125¾	125¼	- 2½
Rotterd. Bankvereniging	89½	—	—	
Van Berkel's Patent	34	36	36¼	+ 2¼
Gouda Kaarsen	79	78½	78¾	- ¼
Holl. Draad- en Kabelfabriek	68	66½	66½	- 1½
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	56¾	54¾	54½	- 1½
" " " pr. aand.	63	—	61¼	- 1¾
Leerdam Glasfabrieken	31½	28½	27½	- 4
Philips' Gloeilampenfabriek	264½	—	—	
Vereenigde Blikfabrieken	105	—	105	
Vereen. Chemische Fabrieken	34½	—	40	+ 5½
Compañia Mercantil Argent.	11	11¼	11½	+ ½
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	175¾	173¾	174½	- 7/8
Handelsver. Amsterdam	470½	463½	462½	- 8
Handelsverg. Reiss & Co.	26	25	24¾	- 1¼
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	181	178½	181	
Linde Teves & Stokvis	62½	63¼	63	+ ½
Redjang Lebong Mij. d. Mij.	100	104½	107¾	+ 7¾
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	130¾	131¾	131	+ ½
Kon. Petroleum-Mij.	350	361¼	368¼	+ 18½
Phoenix Oil	78	75¾	—	- 2¼
Amsterdam-Rubber-Mij.	139¼	142½	142	+ 2¾
Kendeng Lemboe	176¾	183	180	+ 3¼
Oost-Java-Rubber-Mij.	215	215	214¼	- ¼
Deli-Batavia Tabak Mij.	285½	291½	292	+ 6½
Deli-Maatschappij	283½	285¼	282½	- 1
Senembah-Maatschappij	232½	238¼	238½	+ 6

De *scheepvaartmarkt* toonde alleen eenige opgewektheid voor Indische lijnen.

	22 Oct.	26 Oct.	29 Oct.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	82	79½	—	- 2½
" " „gem.eig.	70	68¾	67	- 3
Hollandsche Stoomboot-Mij.	20¼	—	19½	- 1¼
Java-China-Japan-Lijn	81	—	—	
Kon. Hollandsche Lloyd	87½	8½	—	- ¼
Kon. Ned. Stoom-Mij.	55	—	54½	- 7/8
Konink. Paketvaart-Mij.	116	118¼	116¼	+ ¼
Maatschappij Zeevaart	55	—	—	
Nederl. Scheepvaart-Unie	108	110¼	108	
Nievelt Goudriaan	85¼	—	82½	- 3¼
Rotterdamsche Lloyd	120¾	121	—	+ 1/8
Stoomv.-Mij. „Nederland”	138½	136¼	137¼	- 1¼
" " „Noordzee”	24¼	—	—	

De *Amerikaansche afdeling* was zeer stil en meerendeels op iets lager prijzen. De verschillen zouden echter grooter zijn geweest, indien de hooge dollarkoers hier geen stimulerende werking had uitgeoefend.

	22 Oct.	26 Oct.	29 Oct.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	60¼	56½/10	57	- 3½
Anaconda Copper	76¼	69¼/10	69¾	- 67/8 1)
Studebaker Corp.	101¼	100½/10	100¼	- 1
Un. States Steel Corp.	91¼	91¼/10	90¾	- ¾
Atchison Topeka	102	101	101¼	- ¾
Erie	14¼	14¾/10	—	- 1/10
Southern Pacific	90¼	89¾	89½	- ¾
Union Pacific	132½	133¾	134	+ 1½
Int. Merc. Marine orig. gew.	8¾/10	7½/10	7½/10	- ½
" " " pref.	28	28½	29	+ 1

1) ex. div.

De *geldmarkt* bleef ruim; prolongatie 2½ a 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

30 October 1923.

Over het algemeen kon deze week de stemming aan de graanmarkten weder iets verbeteren, doch levendig kon ook ditmaal de markt nog niet worden genoemd. Voor tarwe opende de week zoowel in Noord- als in Zuid-Amerika met vastere markten en eenige prijsverhoging. Het is opmerkelijk hoe in dit seizoen ondanks de groote in- en uitvoerlanden beschikbare hoeveelheden de markt zich weet te handhaven, waarvan de omstandigheid, dat de marktprijs in verschillende landen de productiekosten niet of nauwelijks dekt als een der hoofdoorzaken is te be-

schouwen. Vooral in de Vereenigde Staten van Amerika wordt de markt daardoor sterk beïnvloed. Daarbij komt, dat geregelde goede vraag van Oost-Azië, nog vermeerderd sedert de Japansche aardbeving, naar tarwe uit Australië en de Westkust van Noord-Amerika eenigszins opweegt tegen de vermindering in de behoefte van Europa, waar wegens goede oogsten en ongunstige economische toestanden minder wordt gekocht dan in het vorig jaar. Ook de concurrentie van Oost-Europeesche landen als Zuid-Slavië en Hongarije, die vooral in tarwemeel den laatsten tijd flinke exportzaken doen naar naburige invoerlanden, beperkt de Europeesche vraag naar overzeesche tarwe. Verschepingen van tarwe uit Noord-Amerika waren deze week weder groot en het Canadeesche aanbod is bij voortduring ruim. De prijsstijging in Noord-Amerika in het begin der week werd dan ook niet van groote betekenis en later volgden weder langzaam dalende markten, zoodat na geringe fluctuaties Chicago op 29 October slechts ½ cent en Winnipeg nog ongeveer 1 cent per 60 lbs. boven de prijzen van een week tevoren sloot. Beter handhaafde zich de vastere stemming in Argentinië. Aanvoeren in de havens zijn daar niet groot en worden overtroffen door de toch slechts kleine verschepingen: Daar deze laatste in Europa vrij gemakkelijk werden opgenomen, bleven te Buenos Aires en Rosario de termijnmarkten voor de eerste termijnen vast met eerst snelle, daarna meer geleidelijke prijsverhoging van totaal 30 a 50 centavos per 100 KG. Ook Februari steeg in prijs, ondanks de nog steeds buitengewoon gunstige vooruitzichten voor den nieuwen oogst. Goede vraag in Europa, vooral Frankrijk, naar Argentijnsche tarwe van den nieuwen oogst, neutraliseerde echter den invloed van die goede vooruitzichten en Buenos Aires en Rosario stegen voor Februari-tarwe 20 centavos. Hoewel evenals in Frankrijk ook in Italië steeds officieel wordt meegedeeld, dat de groote omvang van den eigen tarweoogst invoer van betekenissen onnoodig maakt, gaan beide landen voort met flinke inkoop van tarwe. Italië toont daarbij vooral belangstelling voor Canadeesche en Australische soorten. Britsch-Indische tarwe, die eenigen tijd geleden in Italië geregeld werd gekocht, bleek bij aankomst van onvoldoende kwaliteit en wordt daarom weder voor uitvoer aangeboden. Deze week werden herhaaldelijk zaken gedaan in Britsch-Indische tarwe van Italië naar Engeland. De Engelsche tarwemarkt was overigens niet levendig, en nu en dan werd de handel er belemmerd door daling in den sterlingkoers. De allerlaatste dagen was de stemming beter en de zaken betroffen weder vooral Canadeesche tarwe. Ook La Plata-tarwe van den ouden en den nieuwen oogst werd vrij geregeld gekocht. Nederland bleef ook deze week bij zijn tarwe-inkoop weder binnen bescheiden grenzen en teert gedeeltelijk nog op de groote zaken van eenige weken geleden. Levendig was de tarwemarkt in België, waar zoowel voor binnenlandsch gebruik als voor doorvoer naar Frankrijk een bevredigende omzet werd bereikt. Herhaaldelijk werden daarbij te Rotterdam aangekomen en op die haven stoomende partijen Noord-Amerikaansche tarwe door België opgenomen. Naar Duitschland komen nog vrij geregeld zaken in Canadeesche tarwe tot stand, doch om begrijpelijke redenen wordt daarbij geen omzet van eenige betekenis bereikt.

De tarweverschepingen van Rusland en Roemenië waren belangrijk kleiner dan in de vorige week. Rusland blijft echter geregeld aan de markt. Grooter dan van tarwe blijft het Russische aanbod van rogge. De vraag voor deze graansoort verbeterde zoowel in Nederland als in Duitschland. De uitstekende kwaliteit van aangekomen partijen Russische rogge vermeerderde daarvoor den kooplust, zoodat in Nederland tot stijgende prijzen meer zaken tot stand kwamen. Noorwegen blijft als koper van Russische rogge optreden. Ook Duitschland was weder koper voor rogge. Vermeerdering der zaken in Noord-Amerikaansche rogge had dat echter nauwelijks ten gevolge en slechts een enkele zaak werd daarin gerapporteerd. Rogge te Chicago hield zich aanvankelijk goed staande met eenige prijsverhoging, daar wegens de geringe maïsvoorraden rogge in Amerika hier en daar als veevoeder wordt gebruikt. Zonder voldoende vraag voor export kan echter de Amerikaansche rogge-markt het niet stellen en ten slotte ging dan ook de gehele prijsverhoging weder verloren.

De uitzaai van broodgraan op het Noordelijk halfrond blijft vrijwel overal naar wensch gaan. In de Vereenigde Staten is het vochtgehalte van den bodem buitengewoon gunstig voor den uitzaai der wintertarwe en nu de tarwe-prijzen bovendien iets beter zijn dan eenigen tijd geleden, schijnt de bezaaide oppervlakte geen vermindering te zullen ondergaan. Uit Duitschland en sommige streken in het Oosten van Rusland komen nog klachten over droogte, doch bijna overal, waar onlangs droogte den uitzaai belemmerde, is intusschen voldoende regen gevallen. Uit Rus-

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	29 October 1923	22 October 1923	30 October 1922
	Tarwe Dec.	Mats Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Mats Nov.	Lijnzaad Nov.				
27 Oct. '23	106 3/8	73 1/2	41 7/8	12,50	9,65	23,80	Tarwe* 1)	12,10	12,30	14,50
20 „ '23	105 1/2	75 5/8	41 3/4	12,25	9,70	23,60	Rogge (No. 2 Western) 1)	9,30	9,40	11,—
27 Oct. '22	114 3/4	68	42	12,10 1)	7,95 1)	18,80 1)	Maïs (La Plata) 2)	193,—	188,—	204,—
27 Oct. '21	107 1/2	47 1/2	32 7/8	12,45	7,25	16,40	Gerst (48 lb. malting) . . . 2)	182,—	182,—	204,—
27 Oct. '20	163	66 3/8	44 7/8	17,05 2)	9,05 1)	18,75 1)	Haver (38 lb. white clipp.) 1)	10,75 4)	10,70 4)	11,50
20 Juli '14	82	56 3/8	36 1/2	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) 1)	12,—	12,15	14,50
							Lijnzaad (La Plata) 3)	436,—	440,—	428,—

1) Per Dec. 2) Per Oct. 3) p. 100 KG. 4) p. 2000 KG. 5) per 1960 KG. *) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) No. 3 Canada Haver.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	21/27 October 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	21/27 October 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	1923	1922
Tarwe	24.397	666.272	957.546	—	31.086	30.124	697.358	987.670
Rogge	32.551	374.475	274.450	—	485	—	374.960	274.450
Boekweit	622	23.214	9.663	—	—	—	23.214	9.663
Maïs	8.986	514.833	774.585	5.890	66.409	82.151	581.242	856.736
Gerst	14.774	224.779	120.576	—	12.040	3.597	236.819	124.173
Haver	620	60.994	93.795	—	533	50	61.527	93.845
Lijnzaad	1.376	116.047	157.681	348	50.934	70.055	166.981	227.736
Lijnkoek	1.371	160.005	99.901	—	—	1.547	160.005	101.448
Tarwemeel	2.266	89.810	48.650	35	4.544	5.338	94.354	53.988
Andere meelsoorten	—	1.562	8.837	—	—	2.615	1.562	11.452

land wordt zelfs reeds een flinke uitbreiding der met broodgraan te bezaaien oppervlakte gemeld.

De maïsmarkt bleef in sterke mate den invloed ondervinden van zeer ruim aanbod uit Roemenië. Met den dalenden Frankenkoers was Roemeensche maïs geleidelijk lager te koop, doch ook nu deze koersdaling de laatste dagen weder tot staan is gekomen, toont de markt nog neiging tot verdere prijsverlaging, ofschoon het groote aanbod bij voortdurende in verschillende West-Europeesche landen flinken kooplust ontmoet. Nederland, België, Engeland en Frankrijk koopen steeds flinke hoeveelheden Roemeensche maïs. Vooral in ons land blijven dagelijks omvangrijke zaken tot stand komen. Donaumaïs wordt hier steeds gaarne gekocht en bovendien is zij vooral op eenigszins verwijderde posities verreweg de goedkoopste maïssoort, nu in Argentinië en Zuid-Afrika het verschepingsseizoen reeds ver gevorderd is. Uit beide landen beginnen de verschepingen af te nemen en ofschoon uit Argentinië meer maïs werd afgeladen dan de vorige week, ging dit gedeeltelijk ten koste van de voorraden in de havens, en wordt algemeen een spoedige afname van de aanvoeren voorspeld. Wel was zowel in Engeland als op het vasteland de vraag naar La Platamaïs teleurstellend, ten gevolge van het Roemeensche aanbod, doch de prijs in Argentinië kon zich goed handhaven. Zelfs vonden op 29 October aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario belangrijke prijsstijgingen plaats, die den prijs 15 à 30 centavos per 100 KG. hooger brachten dan een week tevoren. Ook in Europa bracht de verminderde kooplust voor La Platamaïs geen prijsverlaging met zich. Een enkele stoomende lading La Platamaïs werd in Engeland opgenomen en de matige aanvoeren op het vasteland vinden geregeld koopers. Vooral echter doet de verminderde vraag voor La Platamaïs zich gelden voor meer verwijderde posities. Spoedige Roemeensche maïs bedingt namelijk nog een flinke premie boven latere aflading en eerst in November komen de grootere goedkoopere aangeboden hoeveelheden ter verscheping, die, indien ten minste de kwaliteit der nieuwe Donaumaïs zoo goed blijkt te zijn als nu wordt bericht, dan een sterken concurrent voor La Platamaïs zullen vormen. Maïs uit Zuid-Afrika, vooral witte, blijft goed gevraagd en vindt, nu witte maïs schaarsch is, tot stijgende prijzen gemakkelijk koopers in Engeland, Nederland en ook in België. Zaken in nieuwe maïs van Noord-Amerika worden wegens den hoogen prijs nog steeds niet gedaan. Slechts in Engeland werd een enkele zaak gedaan, doch vóór de handel in Noord-Amerikaansche maïs tot ontwikkeling kan komen, zal de prijs nog gevoelig moeten dalen. Evenals in de vorige week werd te Chicago ook ditmaal in die richting weder een schrede gezet. Wegens de verwachting, dat door de hooge maïsprijzen nieuwe maïs aan de markten der Vereenigde Staten ruim zal worden aangeboden, zoodra de kwaliteit dat gedooft, daalde te Chicago de prijs van 22 tot 29 October 2 1/4 cent per 56 lbs. voor den Decembertermijn, en 7/8 cent voor Mei. December-maïs noteert nu 5 1/2 cent

lager dan op 16 October, toen het hoogste punt werd bereikt.

In gerst blijft bijna overal de handel sleepend. Engeland koopt weinig, nu Noord-Amerikaansche gerst zooveel duurder is dan andere soorten wegens het vermeerde gerstverbruik in de Vereenigde Staten ter vervanging van maïs. Donagerst is weinig in trek wegens de onbevredigende kwaliteit. Een spoedige lading werd gekocht in Engeland en eenige zaken werden gedaan naar België en Nederland, doch het vrij ruime aanbod is moeilijk te plaatsen. Meer belangstelling bestaat op het vasteland voor Russische gerst, die bij voortdurende van zeer goede kwaliteit is en behalve in Nederland in het begin der week ook in Duitschland werd gekocht. De laatste dagen bemoeilijkt echter verhooging van den Russischen vraagprijs de zaken.

In haver blijven importzaken op het vasteland van beperkten omvang, doch in Engeland bestond deze week wegens kleiner binnenlandsch aanbod goede vraag voor La Platahaver met stijgende prijzen. Zaken van Noord-Amerika worden ook daar wegens de te hooge prijzen weinig gedaan.

SUIKER. NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct./Dec.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Oct./Dec.	Amer. Grated c.f. Oct./Dec.	
25 Oct. '23	27 1/8	Sh. 59/9	Sh. 24/6	Sh. —	\$ cts. 7,00
18 „ '23	29 1/8	60/9	24/6	—	7,66
25 Oct. '22	21 3/4	56/9	19/—	23/6	5,53
25 Oct. '21	21 1/16	55/6	18/3	20/6	4,11
4 Juli '14	11 3/32	18/—	—	—	3,26

De verschillende suikermarkten waren deze week kalm gestemd in verband met den thans binnenkomenden biet-suikeroogst.

In Amerika daalden de noteringen voor Spot Centrifugals kort na het begin der week van d.c. 7,66 tot d.c. 7,28 en gaf de termijnmarkt de volgende noteringen te zien: December opening 5,09, slot 4,96; Maart 4,06/3,96 en Mei 4,14/4,04. Cubasuiker werd tot d.c. 5,75 en later tot d.c. 5,50 c.&f. New York verhandeld.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 20 Oct. '23	9.697	22.889	5.000
Tot. sedert 1 Dec. '22-20 Oct. '23	3.453.402	3.820.639	3.247.860
Aantal werkende fabrieken	—	—	1
Weekexport 20 Oct. '23	51.828	51.441	11.000
Totale export 1 Jan.-20 Oct. '23	3.287.621	3.575.114	2.084.740
Totale voorraad 20 Oct. '23	165.787	254.122	1.165.000

Willet & Gray ramen den volgenden Cuba-oogst op 3.700.000 tons tegen eene productie van 3.600.000 tons in

dit jaar, terwijl hunne schatting van de totale wereldsuikerproductie 1.200.000 tons meer beloopt dan het voorafgaande jaar, waaronder 700.000 tons meer biet-suiker in Europa.

Te zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Sept. '23	278.200	98.200	85.000
Tsjechoslowakije 1 Sept. '23..	31.000	15.600	71.000
Frankrijk 1 Sept. '23	75.000	86.000	34.800
Nederland 1 Sept. '23	16.600	52.700	14.900
België 1 Sept. '23	26.000	23.300	12.000
Engeland 1 Oct. '23	265.600	272.300	296.000
Totaal in Europa....	692.400	548.100	513.700
Ver. Stat. (Atl. hav.) 20 Oct. '23	82.000	46.500	61.100
Cuba 20 Oct. '23.....	165.800	254.100	1.163.400

Totaal .. 940.200 848.700 1.738.200

Daaruit blijkt, dat het verschil van den voorraad in Duitschland bij dien van verleden jaar geslonken is tot 150.000 tons. (Dit verschil was bij de vorige statistiek der zichtbare voorraden nog ongeveer 280.000 tons), welke vermindering hoofdzakelijk te wijten is aan export naar Frankrijk en Italië.

Ook op Java was de markt kalmer gestemd en bewogen prijzen in de tweedehand zich in dalende richting. Voor Superieur werd f 17,37½ tot f 16,87½ betaald en voor No. 16 en hooger f 17,— tot f 16,75, welke prijzen echter nog hoven Europeesche pariteit liggen. Aangenomen mag worden, dat de voorraden uit den ouden oogst in het Oosten zullen blijven en voornamelijk door de consumtie in Britsch-Indië, China en Japan opgenomen zullen worden.

Hier te lande was de stemming eveneens kalm en brokkelden prijzen geleidelijk af. Dit was vooral het geval met October-levering, welke termijn f 1¼ terugliep. December liep van f 27¼ terug op f 26¾ en Mei-levering van f 27,37½ tot f 26,75. Aan het slot der week werd de stemming iets vaster door eenige overspilling op de New Yorkse termijnmarkt en sloten de opleverende termijnen tot de volgende prijzen:

October f 29,75; December f 27,25 en Mei f 27,50. De totale omzet op de termijnmarkt bedroeg ca. 3000 tons.

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	25 Oct. 1923	19 Oct. 1923	10 Oct. 1923	25 Oct. 1922	25 Oct. 1921
New York voor Middling ...	31,75 c	30,20 c	28,80 c	24,35 c	19,75 c
New Orleans voor Middling	30,25 c	29,25 c	27,75 c	23,62 c	19,— c
Liverpool voor Fy Middling	17,72 d	17,14 d	16,36 d	14,35 d	12,60 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '23 tot 26 Oct. '23	Overeenkomstige perioden	
		1922	1921
Ontvangsten Gulf-Havens.	2.397	2.096	2.084
Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	473	389	395
" " 't Vasteland	892	709	889
" " Japan	139	111	324

Voorraden.

(In duizendtallen balen.)

	26 Oct. '23	Overeenkomstig tijdstip	
		1922	1921
Amerik. havens	743	1.093	1.553
Binnenland	1.046	1.270	1.368
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	158	308	414

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 24 October 1923.

De berichten van den Amerikaanschen katoenoogst zijn over het algemeen weer minder gunstig en men verwacht, dat het extra Bureau-bericht, dat op 1 November a.s. gepubliceerd zal worden, „bullish” zal uitvallen. De markt is dan ook, niettegenstaande vrij hevige fluctuaties in beide richtingen, weer vaster en prijzen zijn opnieuw hooger. De vraag naar katoen blijft bevredigend, zoowel van het vaste land als

van Liverpool. Egyptische katoen toont weinig verandering, de oogstberichten blijven goed, terwijl de afname door de industrie eveneens bevredigend is.

Over Amerikaansche garens is weinig nieuws te vermelden, daar de vraag nog steeds gering blijft en spinners over het algemeen klagen over gebrek aan orders. Wel zijn er verschillende aanvragen aan de markt, speciaal voor mulegarens voor de ververijen, doch de meeste spinnerijen zijn slecht van orders voorzien en moeten door de steeds hogere katoenprijzen bijna dagelijks hunne eigen prijzen verhoogen. Om deze reden komen verschillende orders, die een week geleden nog geboekt hadden kunnen worden, thans niet tot stand. Voor spinners van Egyptische katoen is de positie wel beter. Hoewel er meest kleine orders binnenkomen en de vraag voor het binnenland beter is dan die voor export, kunnen spinners toch over het algemeen hun positie handhaven.

In de doekmarkt is de stemming wat beter en prijzen zijn zeer vast. Er zijn bepaald meer aanvragen aan de markt, hoewel biedingen in vele gevallen nog te laag zijn. Het schijnt wel, alsof er op verschillende markten bepaald behoefte aan manufacturen bestaat en enkele koopers nemen ook maar het risico van de tegenwoordige prijzen op zich, hoewel de overzeesche biedingen over het algemeen nog te laag zijn. Ook van Indië komt meer belangstelling voor Manchester-goederen en de verkoopen op Lucky Day zijn wel meegevallen. Voor China zijn ook orders geplaatst, terwijl Zuid-Amerika eveneens in de markt is. Wel heeft de j.l. stijging in katoenprijzen een onmiskenbaren invloed op het volume der geboekte orders gehad, doch er zijn toch verschillende zaken tot stand gekomen en over het algemeen is de positie van fabrikanten minder slecht dan eenige weken geleden.

17 Oct. 24 Oct.	Oost.koersen.	16 Oct. 23 Oct.
Liverpoolnoteeringen.	T.T.op Indië	1/4 1/8 1/4 1/8
F.G.F.Sakellarides 18,40 18,45	T.T.op Hongkong	2 3/8 2/3
G.F.No. 1 Oomra 10,20 10,70	T.T.op Shanghai	3/1 1/4 3/1 1/8

RUBBER.

De marktstemming bleef afgelopen week vrijwel onveranderd. Er was wel vraag in de markt, doch de geboden prijzen waren over het algemeen onder de geldende noteeringen. De waaringen luiden:

			einde voorafgaande week:
Prima Crêpe	November	72 ct.	74½ ct.
" "	December	72½ "	75½ "
" "	Jan./Maart	75 "	77 "
Smoked Sheets	November	72 "	75 "
" "	December	72½ "	75½ "
" "	Jan./Maart	75 "	77 "

30 October 1923.

COPRA.

De markt was deze week aanvankelijk zeer flauw gestemd. Het aanbod was hoofdzakelijk speculatief. Tegen het slot toonden echter het binnenland zoowel als het buitenland meer belangstelling en gingen de prijzen weer ongeveer 50 cents omhoog.

De noteeringen zijn:

Ned. Ind. f.m.s.	dichtbij stoomend	f 32,37½
" "	veraf	" 31,75
" "	October afading	" 31,50
" "	November	" 30,87½
" "	December	" 30,50

29 Oct. 1923.

STEENKOLEN.

De kolenmarkt is de laatste paar weken vrijwel in één doen gebleven. In enkele districten zijn de mineigenaars goed van orders voorzien, in andere weer kan men voordeelen bedingen door met promptte tonnage te komen. Men verkrijgt den indruk, dat de politieke vooruitzichten thans wel heel sterk den toestand beheerschen. Elk gunstig of ongunstig bericht op dat gebied kan men terstond in de prijsbeweging weerspiegeld vinden. In het groote algemeen wint de overtuiging veld, dat op een of andere wijze de Fransen en Duitschers in het Ruhrgebied tot een „working agreement” zullen komen en dat op die wijze de productie van de Westfaalsche mijnen langzamerhand zal gaan stijgen.

De prijzen zijn als volgt:

Northumberland ongezeefde	f 15,75
Durham ongezeefde	" 16,35
Cardiff ongezeefde	" 17,25
Schotsche gezeefde	" 15,75
Yorkshire gewasschen Doubles	" 18,75
Gietcokes	" 31,50

alles per ton van 1000 KG., franco Rotterdam/Amsterdam.
Markt onregelmatig.
30 October 1923.

VERKEERSWEZEN. VRACHTENMARKT.

De vrachten van Montreal bleven vast ten gevolge van het naderen van het gesloten water. In tegenstelling met wat in den laatsten tijd het geval was werden weinig booten naar West-Italië bevracht. Naar Antwerpen werd 3/6 per quarter betaald en naar Havre 17 ct. per 100 lbs., terwijl naar Griekenland tegen 24 cent per 100 lbs. en naar West-Italië een boot tegen 20½ cent werd afgesloten. Al deze bevrachtingen zijn voor November aflading.

Van de Northern range naar Bristol Channel werd een boot bevracht tegen 3/- per quarter en van Philadelphia naar Genua werd 17 ct. per 100 lbs. betaald voor zwaar graan.

Er werden ook booten met steenkolen bevracht, nl. tegen \$ 3,15 naar West-Italië en \$ 3,85 naar Rio de Janeiro, ook beide voor November-aflading.

Van de Gulf werden eenige booten met pitchpine bevracht naar La Plata tegen 150/- en 145/-, terwijl een boot van Pensacola naar Cette 22/6 kon bedingen voor pik.

Van de North Pacific kust is de vraag naar graanruimte iets afgenomen, doch de vracht naar U.K./Continent blijft op de basis van 36/3 voor verschillende posities.

Naar Japan werd \$ 14,— per mile betaald voor hout met December-verscheping.

De vrachten van La Plata zijn zeer onbevredigend. De vraag is zeer gering, terwijl het aanbod van booten groot is. Een groote October-November boot werd zelfs afgesloten tegen 15/-, terwijl een andere kleinere boot 17/6 kon bedingen. Voor November/December aflading zijn de vrachten weinig beter. Er werd een boot afgesloten tegen 17/3. De graanverscheper blijven booten opnemen voor „new season” aflading, waarvoor 23/- tot 24/- wordt betaald.

Van Zuid-Afrika hadden geen bevrachtingen plaats, terwijl van Mauritius naar U.K./Continent het lagere cijfer van 27/6 voor een groote boot werd betaald.

Van de Zwarte Zee en de Donau werden meerdere booten opgenomen. De vrachten van de Zwarte Zee liepen echter eenigszins terug; niet meer dan 14/- was te bedingen voor Antwerpen/Hamburg range met de optie U.K./Bordeau/Havre range tegen 14/6 met 1/- stevedoring. Dit is voor November-aflading. Naar Marseille werd een boot afgesloten tegen 12/6.

Van de Donau werden booten opgenomen tegen 17/- tot 18/6, al naar grootte.

Van Voor-Indië bleven de vrachten vast en werd het hogere cijfer van 26/3 on deadweight betaald voor een prompte boot van Karachi.

De vraag naar ertsruimte van de Middellandsche Zee is zeer gering. Van Alexandrië zijn eenige booten bevracht naar Hull tegen 10/6 per 60 cub. ft.

Wat de uitgaande vrachten van Wales betreft, bleven deze ongeveer op dezelfde hoogte. Naar Buenos Aires is 14/3 betaald, terwijl naar West-Italië groote booten tegen 8/9 werden afgesloten.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
22-27 Oct. 1923	—	14/- ²	13 ³	2/11	22/-	22/-
15-20 „ 1923	—	14/-	225 ¹	—	21/-	21/-
23-28 Oct. 1922	—	—	13 ³	3/-	26/-	26/-
24-29 Oct. 1921	—	—	4/1½	4/1½	18/9	18/9
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothei- burg
22-27 Oct. '23	6/6	9/2	9/-	15/-	5/5	6/9
15-20 „ '23	7/-	8/11	9/-	15/-	5/6	6/6
23-28 Oct. '22	7/7	12/-	13/9	14/5	5/4	8/-
24-29 Oct. '21	7/9	13/-	15/-	22/-	6/3	8/9
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

1) \$ per ton kolen. 2) Per ton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteringen per ton van 1015 KG.

RIJNVAART.

Week van 21—27 October 1923.

De aanvoeren van zeezijde waren minder dan de voorafgaande week. De beschikbare voorraad groote Rijnschepen bleef ruim voldoende om in de behoefte te voorzien.

De kleinere ruimte werd daarentegen ten gevolge van de vele navraag schaarscher.

De daghuur voor groote Duitse en Hollandsche schepen bedroeg gemiddeld resp. 1¼ en 2 cts. Voor schepen van kleiner kaliber werd 2½—3 cts. betaald.

De waterstand op den Rijn was in de tweede helft der week sterk wassend, zoodat zoowel naar den Bovenrijn als naar den Benedenrijn op vollen diepgang afgeladen kon worden.

Het sleeploon steeg van het 60 cts. tarief in het begin der week tot het 75 cts. tarief in het laatst der week.

INKLARINGEN.

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	September 1923		September 1922	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	39	32.595	58	17.078
Groot-Brittannië	459	400.634	395	319.806
Duitschland	59	93.421	62	85.249
Noorwegen	11	7.350	32	58.192
Zweden	42	23.448	39	39.917
Denemarken	1	2.172	3	504
Rusland-Oostz.h.	8	7.769	4	4.282
Finland	14	8.955	4	3.431
België	26	56.115	28	53.904
Frankrijk	26	11.935	34	34.432
Spanje	2	2.050	22	43.360
Portugal	4	3.464	5	3.760
Italië	1	2.882	11	24.564
Oostenr.-Hong., Griekenland..	1	953	1	1.178
Levant	1	1.092	—	—
Rusland-Zw. Zee	6	11.271	—	—
Roemenië, Bulg.	5	10.747	1	874
And. Midd. Zeeh.	9	15.446	18	35.792
Over. Wk. Afrika	2	5.314	1	1.521
Oostkust Afrika.	3	13.174	3	11.019
Zuid-Afrika	3	11.763	6	26.180
Voor-Indië	7	26.394	5	21.404
Achter-Indië	—	—	2	7.132
Ned. Oost-Indië	8	27.421	6	18.784
And. Aziat. hav.	8	34.008	8	34.887
Australië	2	9.929	2	8.481
Vereen. Staten..	38	172.317	50	208.491
Canada	7	10.085	14	42.624
Midden-Amerika	5	16.425	4	12.223
Spitsbergen	1	2.156	2	4.160
Brazilië	3	7.947	1	3.224
Argent., Urug.	21	70.478	12	38.723
Chili	—	—	3	9.337
South Georgië..	—	—	1	2.222
Totaal	822	1.099.710	837	1.176.735
Periode 1 Jan.— 30 Sept. 1)....	6.742	9.348.074	6.927	9.849.581
Nationaliteit				
Nederlandsche..	252	355.847	245	335.850
Britsche	306	373.118	306	377.835
Duitsche	105	129.658	99	118.757
Noorsche	39	39.890	45	71.955
Belgische	10	19.924	7	13.006
Fransche	18	15.890	40	42.861
Zweedsche	39	22.072	21	21.565
Deensche	4	3.339	3	3.462
Vereen. Staten..	20	68.800	19	72.416
Andere	29	71.172	52	119.028
Totaal	822	1.099.710	837	1.176.735

1) 1913, 8.655 schepen met 10.526.984 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur Maassluis.)